Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 6 июнь, 1978 шу. • № 68 (5888). • Мах 2 кеп.

ПЯТИЛЕТКА КХАЬ ШЕРА ПЛАН — 7 ОКТЯБРГА!

ВорхI бетта план кхоачашъяьй

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа шерра социалистически яхъ йоаржаяьча Вознесенски газобензинови завода болхлоша дог гIоздоаха къахьегама толамаш доах пятилетка кховлагIча шера. Цхьа бутт дIабахийтабац цар пачхаьалкхен плани тIанийца социалистически декхараши дикка тIехкхоачаш ца деш. Цудухьа газови бензин арахецара ворхI бетта план 24 мае кхоачашъяьй цар. ХIанзлехьа август бетта календарагIа арахийцад эзараш тоннаш газови бензин. Екъа газ кийчъяра ах шера план 25 мая кхоачаш а еш, планал совгIа арахийцай миллионаш кубически метр екъа газ. Продукци маьхала яккхара пхе бетта план 102,7 процент кхоачашъяьй. Заданел совгIа маьхала яьккхай 113 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Пачхаьалкхен планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах укх шера планагIа лаьрхIачул совгIа предприяте коллективо пачхаьалкхенна 93 эзар сом кходаьд. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 107,5 процент кхоачашъяьй цо. Из лакхъяра чотагIа кийчъяьй планал совгIа ара мел хийца продукци.

Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика болх а беш халданза социалистически яхье хьалха латташ я Богданов Александр Михайлович, Баркинхоев Махьмада Башир керте латтача компрессорией комбинированни установкан коллективаши Чурков Владимир Ильича кулгалдеча товарно-бедала участка болхлойи. Цар массанел хьалха кхоачашъяьй пачхаьалкхен план.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Волжски автозавода чуйоагIа Грозненски специализированни автоцентра коллектив толамца кхоачашдеш я тIайийца декхараш. Цхьа бутт дIабахийтац цо пачхаьалкхен план дика тIехкхоачаш ца еш. Уж толамаш доахача хьинаре къа а хьегаш социалистически яхье халданза хьалха латташ хиларца белгалбаьина итташ производственникаш ба. Царех ба вежарий ГамаевгIар жестянщик волаа Резвани участка мастер Рукъмани. Шоай бехкагIа балха тIа цIаккха хьовзам хилийтац цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара вьттехьа) жестянщик Р. Гамаеви мастер Р. Гамаеви.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА КАЛЕНДАРАГIА

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIайийца шу дузача денга кхоачашъяра яхь дIайолаяьча Горячеводски буруш тохара балхий управлене коллективо толамца кхоачашду ше тIайийца социалистически декхараш. ИттлагIа пятилетка йолаелча денз цо планал совгIа техад 5400 метр бурув.

Пятилетка кхаь шера задани укх шера 7 октябрга кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьча цхьайолча бригадаша хIанзлехьа толамца кхоачашдаьд шоаш тIайийца декхараш. Царех я буровой начальникаш Попов Владимир Иванович, Мадаев Султан Дакуевич, Лорсанов Султанбек Ширванович керте латта коллективаш. ХIанзлехьа буруш тохара кхаь шера план кхоачаш а яь, тIадоагIача шера чотагIа къахьег цар.

ЦIЕНА ДУ ОАСАР

Йийкха йолча хана хIара сахьатах бизза пайда а эцаш оасара баьцашца толамца къовсам лоаттабу тха совхоза кхаш леладераша. 20 гектар мара ца юсаш, хIанзле 340 гектар свеклашта оасар даь баьинаб уж.

Оасар деш 4 бригада я. Белгалла овсарегIа къахьег коммунист Умалатов Зади керте латтача йиьлагIча бригада болхлоша. Юкъера лаьрхIача 12 — 15 гектар свеклашта нийлх а еш оасар ду цар хIара дийнахьа, плам 8 гектар йолча. Звеношта юкъе яьржача яхье хьалха я Янаева Тамарас, Рожаева Айманс кулгалдераш. Юкъера лаьрхIача 35 — 40 гектара гIа цIеиеи дикеи оасар даьд царех хIара звенос хIанзле.

ЙоархIашца къовсам лоаттабеча, культиваци еча доккха дакъа лоац механизатораша Насаев Абдулрашида а, Гушев Алаудина а, Ахмадов ТIауса а. Ден нормаш 120 — 130 процент кхоачашъю царех хIаране.

Шекара свеклашта дIахо а хIанз санна дика Iунал а деш оаха лерхI хIара гектара тIара 350 центнер чу а эцаш пачхаьалкхенга 11,5 эзар тонн мерза овлаш дохка, план 8 эзар тонн йолча.

А. МЕЖИДОВ, Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза керттера агроном.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Йоачан латтар бахьан долаш листа тIаяьннай оасара баьцаш. Уж кхашкара цIенъяь дIаяхара беррига теркам тIабахийта къахьегаш ба «Лермонтовский» совхоза кхаш леладераш.

Оасар деш 2 механизированни отряди 2 бригадей я. Царех е мехотряд е бригада хьакъоастае йиш яц. Дика къахьег ерригача коллективаша. Коммуниста Чагаев Имрана кулгалдеча шоллагIча мехотрядо шекара свеклаш нийлх а еш 195 гектара тIа оасар даьд хIанзле. Цар санна уж балхаш толаме дIахьу коммуниста Арсанукаев Хьусена, Мяхмудов Мухьмада кулгалдеча бригадай болхлоша а. Къаьстта оасаре къахьег гектарникаша Лорсанов Мухаде, Садулаев Мите, Асхабова Маретас.

Шоай декхарех лоархIабеш болх беча наьха толамаш белгал ца доахаш дитац тха боахаме. Цар сийна хьалъайю ЦIе байрахх, карара кара тела вымпел лу. Балха нормаш 150 процент кхоачаш а еш оасар чакхдаьккхачоа алапел совгIа 40 сом ахчан преми лу.

А. САРСАРОВ, Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза парткома секретарь.

ДЕРРИГА КИЙЧА ХИЛА ДЕЗА ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦАРА

Дика хьувкъаш латт вай республика колхозийи совхозийи кхашка гурахьа дIадийна хиина ка бола ялат. Кастта чуэца доладергда из юртбоахама механизатораша. Из болх сихеи дикеи чакхбаккхара ипатовций методах лаьрххIа ялат чуэцара отрядаш вIашагIтохаш латт.

Техника мел дика кийчъяьй хьахьокх июнь бутт болалуш статуправлене оттаяьча сводко. Ялат чуэцача комбайнех республике гIолла болх бе кийча 91 процент я. Ерригa комбайнаш тоаяь яьхай Веденски Советски районашка, хIаьта Грозненски районе — 97, Урус-Мартановски — 95 процент.

Дукха хIама дIалоацад ялат чуэцача дакъа лоацаш хургйола кхыйола техника тоаяь яккха а. Йолаш йолча жаткех 86 процент е 570 болх дIаболабе кийча я. Уж 90 процент тоаяьй Ачхой-Мартановски, Назрановски, Сунженски, Шалински, Шелковской районашка

КIи-марса кимпане дакъа лоацаш хургйолча тракторий лафетех 89 процент е 3720 тоаяь кийча я. Уж ерригаш хIана яц аьнна болх дIаболабе кийча я Ачхой-Мартановски, Наурски, Грозненски, кхыча районашка.

Йоакхо ю юртбоахама механизатораша хьажкIаш чуийю комбайнаш кийчъяра а. Республике йолча 510-ех 330 комбайн тоаяь яьккхай. Уж тоаяра балхаш къаьстта дика вIаштIехьдаьха чакхдоах Ачхой-Мартановски, Гудермесски, Урус-Мартановски районий боахамашка.

СИХБЕННА КИЙЧО ЕШ БА

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп а луш укх шера план 22 центнер йолаш хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 24 центнер ка бола ялат чуда дош деннад Гудермесски района «Гудермесский» совхоза кхаш леладераша. ХIаьта лаьрхIар кхоачашдара новкъостал дергдола ерригa торонаш оарцагIъяьха болх беш хьа а боагIа соахка гурахьа денз.

Хьийга къа зехьа дайнадац. Из гуш да гурахьа дув ялат дIадийнача кхашка хьсжача а. БоарамагIа листа дегIадена, ка бизза болаш дика хьувкъаш латт кIа а мукх а. «Дагестанский» яхача фух бола мукх дIабийна кхаш IажагIча бесага ласташ латт. Кастта чуэца болабергба из. КIи-марса кампани шийн ханнахьа дIа а йолаяь лерттIа вIаштIехьъяьккха чакхъяккхарах тийша хургба чубахьа хьувкъам. Из дика кхетаду совхоза механизатораша. Цудухьа комбайнаш, жаткаш тоаеш, кхыдола дешаш къоастадеш ялат чуэцара сихбенна кийчо еш ба уж.

Хьувкъам чуэцача дакъа лоацаргдола техника тоаяра асфальт а йилла лаьрххIа моттиг хьакъоастаяьй совхоза цхьоалагIча отделене. Дика вIаштIехьдаьхад цига болх беш боахкача наьха балха хьалаш. Машинашца Iуйрийна укхаза хьабоалабу уж хIаьта сайрийна цIа а буг. ДелкъийгIа цигара гаьна йоаццаш йолча отделене хIама а юъ.

Совхоза кулгалхоша шоаех еча йовкхонга хьежжа дика хьокхамаш гойташ къахьег цаха. Цхьайолчарна аккумулятораш тIаоттаде мара ца дезаш хьувкъам чуэцара болх дIаболабе кийча я укх шера гурахьа дIадийна ка бола ялат хьокхаш, оардаш хургйола ерригa а 21 комбайн, жаткаш. ХIанззе а оттаьча планага хьежжа царех 9 комбайно ялат хьокхаш болх бергба, хIаьта 12 — оардаш.

Тоаьча техника, яьча кийчона лакха мах бир кIи-марса кампани дIайолаяра мел дика кийчо яьй хьожаш хиипача районе вIашагIъеллача комиссе. Цуна юкъе бар КПСС Гудермесски горкома, юрта боахама управлене викалаш, цхьаццадолча боахамашкара специалисташ.

Гурахьа дIадийнача ялатал совгIа дуга чуэца дезаш а ба совхоза механизатораш. Из культура дукха хIама ца эшаш 2000 гектара тIа кхееш хургья цу боахаме укх шера.

Дуга чуда деза ха тIакхача таьна дале а, из чуэцаш хургйола комбайнаш тоае йолаяьй механизатораша. Уж ерригаш а 45 я боахаме. Царех итт дIадахача шера гурахьа йоалаяь цIена я. Йисача 35 ткъаь итт хIанзле тоаяь яьнная.

Комбайнаш тоаеш боахкачарна юкъе балхах дика ка йоалаш хьинаре къахьег механизатораша: соахка ялат чуэцаш боахамс яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхача Эльдаров Ширване, Литвин Петра, Салимсултанов Шамшида, Байсуев Султана. Ди дIадахийтац царех хIаране балха норма юкъера лаьрхIача 160—180 процент кхоачаш ца еш. Цул совгIа массарел хьалхабаьлар уж кIаи мукхи чуэцача дакъа лоацаш хургйола шоай комбайнаш тоаяь а.

— Дега тоам беш да шоаш хьадер ма-могга тешамегIа кхоачашде гIерташ уж къахьегаш хилар, — йоах совхоза партийни организаце секретара Мовлаев Насрудина.

Техника мел дика тоаю хьожаш йолча, хIаьта тоаяь комбайнаш акташ а увттаеш механизаторашкара хьайеча комиссес хIанзалца увттаяь оценкаш геттара дика я.

— Цхьацца халонаш а нийслу тха балха, — йоах комбайнаш тоаеча кулгалдеш волча механика Желудков Сергея. — Кхоачамболлаш дика Iалашйиц «Сельхозтехника» вай республикерча объединенеша колхозашци совхозашци хиланза яргйоацача оатхалашца. Из бахьан долаш эша оатхал лехаш цхьайолча хана кхыметтел Дагестане кхоач тхо. ХIаьта лехачоа корадоагIа аьнна оалаш да-кх. Цу тайпара, дукха халонаш ла дезаш нийслой я, дикка лехача тхона а корайоагIа эша оатхал.

— Бакълув Сергей, аьнна чIоагIдир Желудкова дийцар Мовлаева. — Балха дукхагIа йола ха кхыча боахамашка, районашка, республикашка запасной оатхалаш лехаш машин хехкаш йоакх цо гурахьеи Iайи.

Хьувкъам чуэца кийчо еш духхьала техника тоярах далац. Дукха кхыдола дешаш да къоастаде дезаш. Иштта, техника тIа болх бара професси дика караерзаяь нах эш, ялат хьатIаэцара кийча хила еза хьатташ, иштта дукха кхыдар кхоачашде деза.

ХIанз боахаме 32 комбайнер ва эше тахан а ялат чуэца арабовла кийча. Цул совгIа укх деношка Калиновски профтехучилищера цIава везаш ва цига балха говзал лакхъе ваха хиина кхы а ялх саг. Уж ца тоъе ялат, дуга чуэца новкъостал дара оарцагIбовла кийча ба Гудермесски депора механизатораш. Царца хьалхе а барт баьб совхоза кулгалхоша.

Комбайнашкара хьатта, цигара пачхаьалкхенна ялат дIаэцача пункташка ялат дIакхахьара дукха машинаш эшаргья.

— Тхоай боахаме йолча транспортах кхоачам бу оаха тIехххьарча хана, — йоах Мовлаев Насрудина. — ХIаьта а, эше машинашца новкъостал дергдолаш барт бу оаха районa цхьайолча предприятей кулгалхошца хIара шера.

Геттара лоархIаме да ялат чуэцача дакъа лоацаш хургболча къахьегамхой балха хьалаш лерттIа вIаштIехьдахар. Цу гIулакхо айергья наьха къахьегама овсарле, цунца цхьана сихагIа чакхдаха йиш хулийтаргья ялат чуэцара балхаш. Из дика кхета а деш, совхоза партийни профсоюзни организацеша цхьана наьха материальни моральни безам совбаккхара хIанззе мероприятеш вIаштIехьъяьхай. Царга хьежжа ялат чуэцача болх бергболча комбайнерашта, шоферашта юкъе яьржача яхьа итог хIара дийнахьа ергья. Хьалхара моттигаш яьхачарна карара кара лу цIе вымпелаш, ахчан премеш теларгья, цар балха толамех яздеш арахецаш хургья «Молнеш», и. дI.

КIи-марса кампани чакхъяккхара хетаяь кастта хургйолча совхоза къахьегамхой собране дIайовзийтаргья механизатораршта уж мероприятеш. Цул совгIа цига дIайовзийтаргья ялатаца етта машинаш кхай тIара хьатта, цигара пачхаьалкхейна ялат дIаэцача пункте леларгйола наькъаш, халкъа тIахьожама комитета викалаш латтаргбола моттигаш, кхыдола дешаш къоастадергда.

Пятилетка укх кхоалагIча шера чуэцаргдола ялат хьатIаэцара тIатеIIа кийчо еш ба совхоза хьатта болхлой а. Керда асфальт а йилла шеръяьй докъадара ялат доаржадеш хургйола моттиг. Сихъяь тоаеш я ялат цIенду агрегаташ, кхыбола гIирс.

Хьувкъама керда ялат хьатIаэца мел дика кийчо яьй хьожаш йола комисси хилар дукха ха йоаццаш хьатта а, — йоах совхоза керттерча агронома Хамидов Сайдамина. — Цар цу ханна белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадоахаш ба хIанз болхлой. Иштта, цицхолгашта, дехкашта, ялата зе деча кхыча хIамашта дуьхьала складашка дохьаж тохаш, таразаш, хьатта хьатIадоагIа наькъаш тоадеш ба.

Иштта, укх шера чудахьаргдола ялат ма-могга сихагIеи кхай тIа ца дуташи чуэцара шоай низ дIакхоача кийчо еш ба «Гудермесский» совхоза къахьегамхой.

М. ХАМАТХАНОВ.

МЕЛ ЭШАЧОА ОАМАЛ БАЬБ

Нохч-ГIалгIайчен юртбоахама къахьегамхошта хIанз хьалхашка латтача керттерча декхарех цаI да хьувкъам шийн ханнахьеи ца бойташи чубера дика кийчо яр. Цу гIулакха боккха теркам тIабахийтаб Грозненски района «Советская Россия» колхоза кхаш леладераша. Укх шера чуэца дезаш духхьал гурахьа дийна 1070 гектар ялат да колхозе.

— Из деррига 8 — 10 балха дийнахьа ца дойташ чуда дош деннад тха механизатораша, — йоах колхоза керттерча агронома Дапаев Iаллана.

Ялат чуэцаш йола ерригa техника дика тоаяь кийча латт кIи-марса кампани дIайолае. Кхашка болх беш хургья 6 комбайн, кхыйола техникеи автотранспорти. Комбайнаш тоаеш дика къахьийгад механизатораша Ахматов Вахас, Асхабов ХIарона, аьшкапхьаро Берсанукаев Джугус, токараша Магомадов Салмана, Сурхаев Хьусена, кхычар.

Ялат чуэцача хана механизаторий балхацара моральни материальни безам совбаккхара лаьрххIа мероприятеш оттаяьй. Хьалхара моттиг яьккхачоа карара кара тела цIе вымлели ахчан совгIати лургда. ХIаьта хьувкъам чуйнцачул тIехьагIа балха итогаш а яь хьалхара моттиг яьккхачоа — 150, шоллагIа — 100, кхоалагIа — 75 сом премии яла лаьрхIад.

Ялат хьаккхара хIанззе йоккха опыт йола комбайнераш хьакъоастабаьб. Уж ба Султуханов Султан, Ахматов Ваха, Асхабов ХIарон, кхыбараш. Дукха ха я цар техника тIа болх бу. Шоай опыти говзали къоначарна дIаIомаю. МоллагIа шоаш кхоачашбеш бола болх дикеи цIенеи бара тIехьа хадIанза къовсам лоаттабу цар. Цу гIулакхо боккха яьтув хулийт балха толамаш дитIехьагIа алсамдаха.

Къаьстта белгалваккха воагIа Султуханов Султан. ТкъоалагIа шу да цо механизатор волаш болх бу. Соахка ялат чуэцаш комбайнерашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яккхарах аргIа йоацаш «Москвич-412» яха машин эша боккъо слар цунна.

Комбайнашкара ялат дIаккухьаш хургйола транспорт а дика кийчъяьй колхозхоша.

ДIадахача шера ипатовцаша санна групповой методах ялат чуэцаш хилар цу боахама механизатораш. Цу хьисапе хьувкъам чуэца соцам баьб цар укх шера а. Цу гIулакхо доккха гIо ду сихеи ца дойташи ялат чуийца даккха.

Теша лов иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера тIайийца декхараш «Советская Россия» яхача колхоза кхаш леладераша толамца кхоачашдергхиларах.

Ш. ОСМАНОВ.

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ: нйсазлагIа хержача Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета нйслагIа сесси гулъе 1978 шера 5 июле городе Москве.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1978 ш. 2 июнь.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

ДИКАГIА ХЬЕЖА КЪАХЬЕГАМХОЙ предложенешка

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо щий эргIанарча заседане ладийгIар СССР Конституце проект ювцача хана советски, боахама, кхыча организацей балхах яь критически замечанеши предложенеши гор. Грозне Ленински райисполкомо кхоачаш мишта ю. Цу хьакъехьа доклад яьча райисполкома председателa О. М. Петренкос баьча хоамах районии организацей балхах 77 критически замечани яьяр. 33 замечанех дIахайта доагIар дIахайтад, хIаьта вокхар хьакъехьа районии Совета исполнительни комитето отта а яьй чIоагI а яьй мероприятей плзн, хIаьта кхоачашъе езарашка дIа а кхачийтай. Из план кхоачашъяра тIахьожам лоаттабе райисполкомо юкъеэзар массазара комиссеши депутатски группаши. Мероприятей план кхоачашъелга мишта лел ладийгIад райисполкома заседане.

Плана юкъе яхача 44 мероприятех кхоачашъяьй 31 е 70 процент.

Бакъда Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдир, районни Совета исполкомо цхьайола мероприятеш кхоачашъелга ханаш телхаеш, мела леладелгеи Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи цу дешах баь соцам бизза кхоачашбелга Iалаш ца даьлгеи. Йоккха материальни ресурсаш ахчеи ца эшаш йола предложенеш кхоачашъелга а тоъам болаш вIаштIехьдаьккхадац. Иштта, вIаштIехьбаьккхабац № 2 йола гIишлой материалий комбината поселкерча дружинникий штабеи Маяковске цIерагIча улицагIарча милице берий цIени болх, Дьякова цIерагIча улица тIарча цхьадолча цIеной тховнаш тоадаьдац.

Райисполкомо тоъам болаш тIахьожам лоаттабац оттаяь мероприятеш кхоачашъяра гIехьа, хьадеха доагIдар хьадехац шийн отделий, предприятейи организацейи кулгалхошкара къахьегамхоша яь замечанеши предложенеши кхоачашъяра, къаьстта бахача наха гIулакх дарах яраш кхоачашъяра. Пайда эцаш яц депутатски запрос яхар санна йола маьхьера форма.

Районни Совета исполкомо тIахьожам лоаттабара кIезига юкъеувз депутаташ, самодеятельни организацеш. Цхьайола массазара комиссеш цу дешашта юстара латт, шоай отраслешка гIолла мероприятеш кхоачашъяра бехктокхаме барий отчеташкеи хоамашкеи ладувгIац.

Районни Совета исполнительни комитето бизза пайда эцац СССР Конституци, РСФСР Конституци тIаэцаро айдаьча политически къахьегамеи хьинарах, хIанз а тоъам болаш влияни яц района экономикеи културеи дегIайоалаеча. Ленински районерча промышленни предприятеша 1978 шера биъ бетта продукци маьхала яккхара план 99,96 процент, капвложенеш караерзаяра 94,2 процент кхоачашъяьй. Наха чуIе цIенош дIадалара план кхоачашъяьяц.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий Ленински районии Совета исполком декхарийла яьй «1978 шера план кхоачаш а тIехкхоачаш а яра тIехьа социалистически яхь йоаржаяреи производства эффективности балха дикали айяра къовсам чIоагIагIа лоаттабареи хьакъехьа» долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмога хьежжа района предприятеша иттлагIча пятилетка кхоалагIча шерара планаши социалистически декхараши кхоачашделга Iалашде.

Халкъа депутатий районни Совета исполнительни комитета тIадиллад укх соцам тIа белгалдаь кхоачамбоацараш дIадаха, СССР Конституци, РСФСР Конституци, НГIАССР Конституци ювцаш къахьегамхоша тийнна предложенеши яь замечанеши шийн ханнахьеи дикеи кхоачашъяра тIахьожам оттабе, уж кхоачашъяра моттигерча ресурсаехи торонехи шерагIа пайда эца, бахача нахага дукхагIа дакъа лацийта.

СССР Конституци ювцача хана тийнна предложенеши яь замечанеши кхоачашъяра оттаяь мероприятеш чакхъяхарах бола отделий, предприятейи организацейи, гIулакхаш тIарча наьха бехктокхам айбе.

Массазарча комиссей, депутатски группай, самодеятельни общественни организацей предложенеши замечанеши кхоачашъяра хьакъехьара болх айбе беза.

Предложенеши замечанеши кхоачашъяра беррига болх массанена а гуччахьа бе беза, нох бола хоам депутаташа, исполнительни комитеташа, отделаша отчеташ еча хана харжархошка, къахьегамхой собранешка, сходашка дIа а бовзийташ.

Предложенеши замечанеши кхоачашъяра дикагIйола опыт халданза хьагул а еш дIайоаржае еза, цу дешашта депутаташта хьехам дукхагIа бе беза.

Нов. К. И. ДЬЯЧЕНКОНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Общественни болх хьинаре барахи КПСС мугIарашка шозткъе итт шера хиларца дувзаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономии Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Дьяченко Константин Ивановича — персональни пенсионера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный. 1978 шу, 31 май.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕЙ СЕКРЕТАРИЙ СЕМИНАР

Санитарни дешара - республиканск ЦIагIа шин дийнахьа чакхйоаккхаш хилар дарбан - профилактически учрежденей партийни организацей секретарий семинар.

Семинаре идейно - политически, къахьегамеи нравственнии кхетам балара болх комплексно вIаштIехьбаккхара хьакъехьа къамаьл дир парте Нохч - ГIалгIай обкома агитацеи пропагандаи отдела заведующе А. И. Тацитова.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи 1977-ча шерарча 22-ча сентяберча соцамга хьежжа бахача наха медицински гIулакх делга тоадара республика дарбан - профилактически учрежденей декхарех дийцар республика унахцIено лораяра министра М. П. Каткова.

Партийни организацей балха критикаи самокритикаи лоархIамах, социалистически яхьа партийни кулгалдара декхарех семинаре дийцар КПСС Грозненски горкома организационно - партийни отдела заведующе В. М. Чекунова, КПСС обкома организационно - партийни балха отдела сектора заведующе М. А. Турпуханова, кхычар.

К. САДУЛАЕВА.

ДУКХАЛГА ХЬЕЖЖА ДИКАЛ А ХИЛА ЕЗА

«ЗНАНИЕ» ОБЩЕСТВА ПЛЕНУМЕРА

— «Лекционни пропаганда лоаттамахи из тоаяра де дезарехи» болча соцамо цIаьккха а къаьгга хьагойт идеологически болх эргабаьккха тоабара КПСС Центральни Комитет даим йоакхо еш хилар, — аьлар укх деношка КПСС обкома политически дешаре ЦIагIа чакхъяьннача «Знание» общества Нохч-ГIалгIай организаце IV пленуме доклад яьча цун правлене председатела **Р. П. Дулерайна.**

— СССР кердача Конституценей Октябра 60 шу дизара хетаяь хиннача торжественни заседане материалаштеи пропаганда ярца дувзаденнача декхараш дийца йола кхоалагIа пленум хинначул тIехьагIа пхи бутт баьннаб. Цу юкъа керда Конституцеш тIанийцай ерригача союзнии автономнии республикаша, цу даькъе дерригача халкъо проект йийцачул тIехьагIа Нохч-ГIалгIай АССР яр а. Февраль бетта ВЛКСМ XVIII съезд хилар. Цига а, хIаьта иштта СибаретIени Гаьнарча Малхбоалени районашка ваха волаш а КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Леонид Ильича Брежнева даьча къамаьлаша, «ЗIамига лаьттен» «Юхадийндалари» аьнна мо яздаьча книжкаша вай мехкарча берригача къахьегамхой дегаш айдаь ца Iеш дунен общественноста а теркам тIаэзар.

Вай республика социально-экономически дегIайоалаяра боккхача лоархIаме хургья дукха ха йоацаш, город Грозне хIама хьакхолла низаш дегIадоаладара хетаяь чакхъяьннача Iилман конференце рекомендацеш а.

Ткъо шу хьалха «Знание» общества республикански организаци 1,5 эзар сагах латташи шера 7 эзар лекци ешаши хиннаяле, хIанз цун чуйоагIа 12,5 эзар саг юкъе вола 703 юххьанцара организаци. Соахка цар йийшай 4,4 миллион сагтIа а волаш 90 эзар лекци, 50 эзар совгIа беседа яьй.

Иштта, дегIадаьхкад кхыдола хьокхамаш а. ДIадахача шера 284 Iилма-производственни экономически конференцеш чакхъяьхай, хIаьта теоретически яраши консультацеши — 535, тематически сайренаш — 1299, лектореши кинолектореши—1083, семинараш — 530.

Лекционни балха дола дикадараш хьахьекха ца Iеш из гIулакх вIаштIехьдоаккхача нийсдолийта цIенхашта кхоачамбоацараш а белгалдаьхад КПСС ЦК соцам тIа. Керттердар лекцей дукхалга хьежжа цар дикал айелга а да аьннад цу тIа. Из белггала уш да лекцей тематика а чулоацам а къе хиларца, лекторски кадраш хьахоржача, дIа-юха нийсъеча, царна кхетам луча гIалаташ дувлийтарца. ХIаьта Нохч-ГIалгIай правлене президиум а районни организацей правленеш а цу даькъе юххьанцарча организацешта де доагIа новкъостал деш яц.

Къахьегама коллективашкара хьаухача заявкашка хьежжа лекционни пропагандана планировани елга вIаштIехьдаккхар из хьалхxе гIулакх талмастеи тессаи дитар санна лархIа доагIа. Опыто хьагойт из дош бакъахьарча тайпара оттадара лекцешта шера меттел пхе шерага кхаччалца планировани йинзза яргйоацилга. Иштта гIулакх оттадойя тематикана никъ лаца, цунца дукхагIа нах чулаца йиш хургья вай, йоах докладчика.

ХIанз лекционни пропагандана перспективни планировани е болабеннаб Октябрьски Шелковскойи районашка. 1978—79 шерашка цар балха опыт ерригача районашка дIайоаржаергйолаш я.

Республикански организаце правлене президиумо шийтIа хьожама кIала лоаттаду лекцей идейно-теоретически чулоацам тоабара хьакъехьа III пленумо дIадийхар кхоачашделга. Укх шера март бетта президиуме ладийгIар Надтеречни районни организаце правлене отчетага, бIарчча хьанйцача цун болх во ца хилар белгал а доаккхаш.

Цу даькъе цхьайола дика эргалонаш хиннай · Ленински районни организаце а. ДукхагIа техка баьннаб юххьанцарча организацей болх, лекцеита рецензировани елга, лектораштa методически новкъостал делга шерагIа юкъедоаладаьд. Цох лаьца дийцар укхаза районни организаце правлене председатела, Грозненски мехкдаьтта института доцента Н. Ш. Шабаньянца. Цунна цхьана шоай балха дола кхоачамбоацараш а хьахьекхар цо. Цкъаза лекцеш ешараш шоаш а хилац цу гIулакха лерттIа кийчбенна а кхоачамболаш знанеш йолаш, дош нийса доашхаш, аьлар цо. Болаш ба районе лектораш шоай коллективе дIатIаэцара е йоагIа йоакхо еш боаца кулгалхой.

— Парте райкомо къахьегамхошта коммунистически кхетам балара беча балха юкъе лоархIаме моттиг дIалоац лекционни пропаганда, — аьлар парте Советски райкома секретара **С. С. Керимова.**—Районе хIанз йолаш я 45 юххьанцара организаци, чувоагIаш 625 лектор а волаш. Лекторски группаш вIашагIъехкай КПСС райкоме санна колхозий парткомашка а. Соахка цар йийнай 3720 лекци, хIаьта укх шера пхе бетта—1750. Царех дукхагIа яраш тIаерзаяь яр КПСС XXV съезда решенешта, парте аграрни политикана, дына духьаларача знанешта, халкъий доттагIала идеяшта пропаганда яра.

Парторганизацей собранешка, парткомийи партбюройи заседанешка, парте райкома бюрошка хан-ханнахьа дувц «Знание» общества юххьанцарча организацей балхашца дувзаденна дешаш, царна эшаш дола новкъостал лоаттаду.

Теркам тIаозаш дола къамаьл дир пленума Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза «Знание» общества юххьанцарча организаце председатела **В. М. Ехиева.** Лекционни пропагандах лаьца КПСС ЦК баь соцам тхоай дIахо бе безача балха депалера программа санна тIанийцай тха коллективерча идеологически болхлоша, аьлар цо. Цо тхо декхарийла ду кхетама болх кхы а айххагIа балха декхарашца бувза, производства резерваехи кхоачамаехи дикагIа пайда эцара наьха уйлаш тIаерзае, коммунистически дог-уйла йолаш уж хьалкхебе. ХIаьта коллективерча дикагIболча лектораша из гIулакх цу тайпара лела а ду.

— «Знание» общества организацеша хьинаре дакъя лоац халкъа университетий, коммунистически къахьегама школай, пропаганда кхыча массовой формай балха юкъе, — аьлар Сунженски района халкъа университета правови знаней факультета декана **Ю. В. Ли** 1965 шера денз болх беш я халкъа университет. Материальни база кхочамболаш еце а цун хьалхашка латта декхараш ди-тIехьа шерлуш доагIа. Алхха Орджоникидзевская станице 16 эзар саг вах. ХIаьта иззал нах бахача моттиге кIезига нийслац харцахьара, зуламера гIулакхаш леладераш а, къаьстта кхувш боагIарашта юкъе. Шоай балха аьттув балар оаха эггара хьалха дув общественностацара бувзамаш чIоагIдарца, лекционни пропаганда профилактически болх бара тIаерзаярца. ХIаьта КПСС ЦК соцамо дIадехараш кхоачаш а деш, из болх бахача наьха дешара боарам, уж къона е къаьна хилар, цар балха декхараш теркал деш бе гIерт тхо.

МоллагIча лекце гойтара пособех, кинофильмаех пайда эцаш хилча наьха сакхетаме дика лераш ют. ХIаьта тхогара фильмаш дерригаш хIана дац аьннараш къаьна да. Цу даькъе шоашта новкъостал делга дIадийхар цо.

Пленума балха юкъе дакъа а лаьцар, къамаьлаш а дир парте Нохч-ГIалгIай обкома секретара **М. О. Бузуртанова,** «Знание» общества Российски организаце правлене орготдела заведующе **Трубицинас Р. Д.**

Лекционни пропаганда тоаяра тIаберзабаь шерра соцам а хоадамбола мероприятеш а тIанийцар пленуме.

С. МАЙСИГОВ.

Грозненски «Индпошив» фабрика чуйоагIача модай ательей коллективаша шерра социалистически яхь йоаржаяьй пятилетка кхоалагIча шера плаки тIанйца социалистически декхараши тIехкхоачашдара. Цу яхье халданза хьалхалаттачарех цаI я № 14 йолча ателье коллектив. Диъ бетта план дикка тIехкхоачаш а еш, массехк эзар сома маьха наьха заказаш планал совгIа кхоачашдир цо. Ший къахьегама толамаш лох ца долийташ къахьеташ я из укх июнь бетта а.

Иштта къахьегача коллективе дика болх барца белгалъяьнна я барзкъаш доахар Гамаева Розаи хIамаш тегар, нийслагIча пятилетка ударник Багаевская Лидия Афанасьевнаи. Цар хIара сменагIа нормаш 120—130 процент кхоачашъю.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) тегача барзкъага хьожаш ба хIамаш тегар Л. Багаевскаяи барзкъаш доахар Р. Гамаеваи.

И. ПЛИЕВА сурт.

ОБЛСОВПРОФА ПЛЕНУМЕРА

Нохч - ГIалгIай облсовпрофа VI пленум хилар. «Профсоюзни организацеша къахьегамхошта коммунистически кхетам балара беча балха эффективность КПСС XXV съезда решенешкеи «Орски горкомо идейно - политически балха дешаш комплексно къестаделга кхоачашдарах болча КПСС ЦК соцамгеи хьежжа дIахо лакхъярах» доклад йир облсовпрофа председатела О. С. Беляева.

— Советски общество дегIаахара динамизмо, дегIаухача коммунизм хьалъяра масштабаша, дунен халкъашта юкъерча арене вай беча балхо, — йоахар парте XXV съезде ше доклад еш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева, — тIагIертта дIадех экономикеи культуреи дегIаахара, наха кхетам балара партийни кулгалдара боарам лакхбар, организаторскии наха юкъе бу политически болх тоабар.

Эггара дукхагIа нах чулоацаш йола общественни организаци хиларах тарра, боккха ба советски наха кхетам луча даькъера профсоюзий лоархIам. ТIеххьарча шерашка хоалуш дукхагIа теркам тIаухийт Нохч-ГIалгIайчен профсоюзаша къахьегамхой Iилма мировоззренех кхебара, цар вахарера позицеш хьинарегIа хилийтара, нравственни гIулакхаш тоадара проблемашта.

Чакхдаьннача шера 61 эзар совгIа саг хилар политически просвещене системе шоай идейно - политически боарам лакхбеш. 86 эзар гаргга профсоюза членаш бар кадрай экономически образоване тайп-тайпарча звеньяшка дешаш, цу даькъе 29 эзар саг коммунистически къахьегама школашка а волаш.

Доклада тIа а, пленума доакъашхоша даьча къамаьлашка а белгалдаьхар наха къахьегам безаш хургболаш кхетам балара йолча мероприятей комплекс дикка шеръенна хилар. Масала, текстильнии ейгачен промышленноста болхлой профсоюза обкома председатела новкъост П. И. Патрикеева аьлар, традици а хинна дIаэттад даькъа предприятешка профтехучилищаш яьхараштa торжественни хьалашка болхлочун цIи ялар. Къаьстта къаьга, цIей хьисапе, дукккача хана дицлургдоацаш ду из гIулакх Грозненски производственни швейни объединене № 1 йолча филиален Наьсарерча трикотажни фабрикеи. Бахьан доацаш дац цудухьа укхаза кадраш дIаювлари хьаувттари тIеххьарча хана хоалуш лохдалар.

Профсоюзий комитеташа шоай низ тIаухийт социалистически яхь дIахо айяра, общественни а къахьегама а хьинар дегIадоаладара, наставничества лоархIами бехктокхами ма-могга лакхбара. Къахьегама безам тIабахийтара деш дола моральни материальни гIулакхаш совдахара. ГIадвуташ да республике чакхдоаха дукхагIдола патриотически гIулакхаш наьха кхоллама инициативах доладеш хилар.

Дукхха нах юкъе баьхкаб «Дикала пятилеткана — болхлой гаранти!», «ХIаране балха лакхача дикалгара — коллектива къахьегама лакхача эффективностага!», «Уллув цхьаккха а тIехьавусар воацаш!», «ХIара балха денна— дикала Знак!», саннача дIадоладаьраштa.

Къахьегамца коммунистически дог-уйла хилийтара тIехьарча болама юкъе я даькъа ерригa коллективаш. — аьнна хоам бир пленуме «Грознефтеоргсинтез» объединене профкома председатела А. А. Балаянца. — Дукккханеша яьккхай из сийлен цIи. Иштта, 22 цех, 66 участоки установкеи, 73 смена, 502 бригада я коммунистически къахьегама коллектив яха цIи лелаеш. Итт эзар гарггача даькъерча болхлошта еннай из лакха цIи.

— Яхь — дикагIболча къахьегама хьехамчех цаI, — аьлар пленуме городашта юкъерча телефонни станце телефонистка С. Х. Исрапиловас. — Цудухьа лерхI- оаха тхоай предприяте хIара къахьегамхо цунна юкъе дакъа лоацаш хулга керттерча декхарех цаI. Дувцар формально яхьа юкъе вар а доацаш, гIулакхашца, творчески, хIама хьадеш дакъа лацар да. Иштта гIулакх леладарагIа тIеххьарча хана къахьегама овсарле 7 процент лакхъеннай тханцига.

Социалистически яхьа лакхехьара форма я къахьегамца коммунистически дог-уйла хилийтара тIехьара болам. Цунна юкъе дакъа лоацаш бола нах шерагара — шерага дукхагIа хул. Нагахьа санна пятилетка йолаеннача хана уж республике 150 эзар саг хиннавале, хIанз 200 эзарел дикка дукхагIа ба.

Боккха теркам тIабахийтар пленуме наставничества, кадрови болхлой йоккха опыт къонача производственникашка дIакхачийтара проблемашта. Республике къахьегаш да дукххача эзарнеех латта хьехамчий эскар, — белгалдаьккхар докладчико. — Цхьаккха организаци, производства дакъа дац наставничества болам боацаш.

Политико - массови а культурно - кхетама а болх бара йоккха база я республика профсоюзий. Цар лоIамагIа я нгташ клубаши библиотекаши, 60 совгIа стационарни киноустановка.

Къахьегама коллективашка, культурно-просветительни учрежденешка вIаштIехьдаьккха да общественно - политически естественно - Iилманеи темаех лекцеш ешилга, докладаши беседаши елга, иштта ю цига тематически сайренаш а, иттлагIа пятилетка кхоачашъяра советски наха лоаттабеча къовсамах дола фильмаш хьувкх. ХIанз массанахьа а шерра доаржадаьд КПСС XXV съезда документаш, Л. И. Брежнева балхаш, къаьстта «ЗIамига лаьттен», «Юхадийндалари» яха книжкаш, иштта КПСС ЦК декабрьски (1977 шера) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета аргIанара йоацача ворхIлагIча сессеи Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара хетаяьча торжественни заседанеи материалаш, СССР керда Конституци Iомаелга. ХIара шера духьал профсоюзашка гIола еш 40 эзар гаргга лекци, доклад, беседа, царга ладувгI 2 миллион совгIача наха.

Цу шерра, комплексно чакхбоккхача кхетам балара балхах доккха беркат доал. Республике къахьегараша шерра — шера ханал хьалха кхоачашъю планаши социалистически декхараши. Иштта, укх шера пхе бетта планал совгIа арахийца промышленни продукци 30 миллион сомал совгIа мах болаш я.

Доклад ювцача дакъа лаьцар ВЛКСМ обкома секретара Х. М. Дзейтова, химикий ДК директора А. М. Попова, И. Заболотне цIерагIча типографе линотипистка Г. В. Ганшинас, хьуна, каьхата, хьунхIамашъеча промышленноста болхлой профсоюза обкома председатела Б. С. Иванова, республика профтехобразоване управлене начальника заместитела Л. А. Махтамерзаева, «Красный молот» завода завкома председатела В. А. Ковалева, «Урожай» яхача ДСО республикански совета председатела Д. М. Альтемирова.

Дийцача дешах республика къахьегамхошта комплексно кхетам лулга дIахо тоадара, карарча шера а ерригача пятилетка а планаш ханал хьалха кхоачашъяра, КПСС XXV съезда решенеш чакхъяхара тIаберзабаь бола шерра соцам тIанийцар пленумо.

ПхелагIчеи ялхлагIчеи пленумашта юкъе облсовпрофа президиумо баьча балхах информаци йир облсовпрофа секретара М. Э. Баймурадова.

Пленум хьежар организационни дешага. Пенсе вахарца дувзаденна П. Е. Селицкий облсовпрофа секретара а президиума члена а декхарех мукъавоалийт. Секретаралла а президиума членалла а хержар Б. Х. Альмурзиев.

Пленума балха юкъе дакъа лаьцар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIча секретара М. Ш. Баматгиреева, КПСС обкома организационни отдела заведующе В. И. Дмитриенко, КПСС обкома бюро члена, «Грознефть» объединене начальника В. А. Сорокина.

Е. МАКСИМЕНКО.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома V пленума решенеш кхоачашъю

КОМПЛЕКСНИ НАЬКЪАЦА ЛЕЛАБЕ ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХ

КПСС XXV съезда решенешкара, «Идейно-кхетама балха дешаш КПСС Орски горкомо комплексно къестадеш хиларах» болча соцамгара, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома V пленума решенешкара хьехам а эцаш, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача завода партийни организаце белггалара болх а баьб, болхлой экономически социальнои дегIабоалабара царна коммунистически кхетам балара декхараш кхоачашдара даькъе дика хIамаш а даьд.

Шоай гIулакхаш хьинарегIа леладу цехийн участкайн партийни организацешен партийни группашен, уйла чIоагIагIа тIайохийт цар идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара. Дукхха дукхагIа уйла тIаахийта яьнай уж массови информацей пропаганда средстваш тоаяра деша, коммунистий, комсомольций, берригача болхлой Iилман мировоззрени, хьинаре вахара позици, дикагIдола нравственни гIулакхаш хилийтара. Массане а марксистско-ленински теори, КПСС XXV съезда документаш, СССР керда Конституци, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш, 1978 шера планаш ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо Iомаделга вIаштIехьдаьккхад, шерра йоаржаяьй социалистически яхь, коммунистически хьисапе къахьегара тIехьара болам, хьалхалатта опыт юкъейоалаяра тIехьара пропаганда. Хьурмат деш лела а ю, дегIа а кхувл болхлой класса дикагIйола традицеш, къахьегама хьинар айдаь лоаттаду.

Дукхха шераш хьалхагIа денз хьайоагIа завода коллектив шийн планови заданеши декхараши хIара бетта-бетта, хIара квартале кхоачашдеш.

Толаме кхоачашъеш я 1978 шера план а. Продукци хьаяра 4 бетта план 103,0 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа маьхала яьккхай 65 эзар сома маьха продукци. Къахьегама овсарлеи план 105,5 процент кхоачашъяьй. Заводе болх беш ва 480 совгIа коммунистически къахьегама ударник, социалистически яхье котваьннав 70 совгIа саг, завода 22 болхлочоа тайп-тайпара правительственни совгIаташ деннад. Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад коллектива берригача членаша планагIа, цIенхаштта, хьинаре къахьегар, къахьегам нийса вIаштIехьбаккхар, кадраш балхаш тIа йоагI-йоагIача тайпара дIанийсъяри кхетаярн бахьан долаш.

Партбюрон ерригача партийни организацен теркама юкъ моттиге латт даим коллективана политико-массови, идейнo-политически, тIема-патриотически, интернациональни атеистически кхетам балара дешаш. Каст-каста, партбюро тайп-тайпарча совещанешка, заседанешка коллективай собранешка ладувгI коллективана кхетам балара, коллективерча моральни хьала хьакъехьа службай, отделий, цехий кулгалхоша еча отчеташка.

Заводе шерра дегIаенай пропагандистски кадрай сеть: 40 совгIча пропагандисто, 15 агитаторо, лекторски группа 15 члено болхлоштеи гIулакхерча нахаи дIайовзийт партеи правительстван политика, тха коллективана хьалхашка латта декхараш. Заводе лоархIаш бола болхлойи гIулакхера нахи юкъе а болаш ветераний-хьехамчий совет вIашагIъеллай. Болх дика бу коммунист Оскапова Зина керте латтача женсовето, интернациональни доттагIала клубо.

Кагирхой хьинарагIа вIаштIехьйоах завода къонача къахьегамхошца ветеранаш вIашагIкхетара сайренаш. Цига кагирхошта йовз вай халкъа къахьегама традицеш. Каст-каста вIашагIкхетараш хул сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема доакъашхошца, республикерча цIи хезача нахаца.

Заводе вIашагIъеллача дезалан школанен гIо деча советo шийга дIанийцад завода болхлой образовани лакхъяра дош. Очно-заочни школе деша вагIа заводера 200 совгIа болхло, заочно институте — 7 саг, мехка техникумашка — 40 совгIа саг. Шоай экономически политически знанеш лакхъеш 600 совгIа саг ва экономически партийни, комсомольски дешара школе. Квалификаци лакхъеча школе деша вагIа 50 совгIа саг. Лакхера образовани йолаш 40 совгIа саг ва заводе болх беш, 90 совгIча сага юкъера специальни образовани я.

Кагирхошта тIема-патриотически кхетам балара гIулакха чIоаггIа лоархIам а беш, завода партбюрос, администраце, профсоюза завкомо, ВЛКСМ комитето решени яьй эскаре гIулакх де бахарашта тела 13-гIа алапи лоаттаде, нагахьа санна цар шоаш бахача метте гIулакх дика дой. Эскаре гIулакх де болха кагирхой безбеш накъабоахаш Iаьдал да тха.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, идеологически балха формаши методаши дIахо эргаяьха тоаяра наькъаш лех завода партийни организаце хадданза. Къаьстта чIоагIа бу болх къахьегамхошта политически, интернациональни атеистически, къахьегама кхетам балара. Завода цехашка хIара денна беседаш, политинформацеш ю вай мехка а дозол дехьа а хулача событей хьакъехьа. 1976—1977 шерашка бригадашка, цехашка даьхача толамий хьакъехьа 600 совгIа беседа, информаци, доклад яьй, 300 гаргга лекци йийшай.

Знанеш кIоарга хиларо, завода практически балхаца теори ювза, производства чухьара кхоачамаш хадданза лехара деша багIарий уйла тIаерзае харо партийни, экономически дешара системе, ладувгIа боагIараш дукхха а болаш, занятеш чакхъяха йиш хулийт завода директора заместитель нов. А. И. Албогачиев, керттера инженер нов. Х-М. Тамасханов, завода директор нов. А. А. Мальсагов, кхыбараш санна болча пропагандисташка. Практике бIаргагу тхона, массово-политически болх дика вIаштIехьбаьккхача моттиге производственни дешаш а толаме къестадеш хилар.

Масала, инструментальни цехе (начальник нов. Я. А. Чахкиев, парторганизаце секретарь нов. А. М. Котиев, цехкома председатель нов. Х.-М. Вышегуров) 2 политинформатор, 2 агитатор, экономически знаней школа 4 пропагандист ва. Агитационно-массови болх дика вIаштIехьбаккхари производственни дисциплина чIоагIъяри бахьан долаш хIара бетта-бетта лакха хул цу коллектива хьокхамаш. ГIонна йолча цехашта юкъе вIаштта 5 квартале хьалхара моттигаши завода карара кара тела ЦIе байракхи яьхай цо. Цу цехерча 5 сагo 10-ча пятилетка 4 шера чотах болх бу. Царна юкъе ба КПСС обкома член слесарь-лекальщик Котиев Ахьмад, коммунист слесарь-инструментальщик Аушев Урусхан, токараш Шадыжев Бориси Евлоев СайтМахьмади, коммунист Шадиев Осман.

Цехера дукхха болхлой 1978 шера III-чен IV-чей кварталий чотах болх беш ба. Цу коллективо доккхагIдола социалистически декхараш тIанийцад — 10-ча пятилетка 3 шера план советски Конституце шу дузаш кхоачашъе.

Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара дешаш цIенхаштта, корта болаш леладе гIерт завода партийни организаци, 13 къамах нах ба коллективе къахьегаш. Коллективана хьалхашка латта декхараш цхьана, вIаши дага а дувлаш, СССР кердача Конституце еннача цхьатаррарча бокъонашка хьежжа кхоачашду оаха.

Тха партийни организаце пропагандистски кадрай лард— коммунисташи комсомольцаши, юкъереи лакхереи образовани йолаш болча ИТР-ашта юкъера производстве хьалха латтараш. Шийн балха план оттаеча хана партийни бюрос къаьстта теркам тIабохийт массово-политически балха юкъе дакъа лацара хьалхара коммунистий-кулгалхой бехктокхам лакхбара. Шоаш дика политинформатораш хилар хьахьекхад токараш Я. Сагов, М. Дзортов, агитатораш А. М. Котиев, Л. С. Погорова, Л. М. Аушева, Н. Е. Канищева, лекторски группа членаш Б. И. Муталиев, Б. У. Цицкиев, кхыбараш санна болча завода болхлоша. Деша багIараштa хьалхашка цар деш дола къамаьлаш чIоаггIа идейни, чулоацам кIоарга болаши дика кхетадеши хиларца белгалдоалаш да.

Идеологически кадраш хьахаржара гIулакх лаьрххIа леладу партийни бюрос. Массаза а яхар мо, бюро уж чIоагIбале хьалхагIа царех хIаранеца массе оагIорахьара беседа ю. Цул тIехьагIа мара партийни бюро ювца оттаяц цар кандидатураш. Идеологически кадраш массе оагIорахьара йовзаро йиш хулийт тхога гIалаташ ца де, идеологически кадраш кIезигагIа хувцалургйола гIулакх де. Кlезига къахьегац оаха политинформаторашцеи агитаторашцеи бу болх тоабара. Уж кийчбара эггара хьалхарча аргIанна пайда эц партийнии комсомольскии дешара системах. Политшколайн семинарийн хьинарегIа бола дешархой учете эц оаха. Уж тха резерв завода агитколлективера моттигаш хьалувца езараш ба.

Хьадда никъ болаш да заводa къахьегамхошта интернациональнии атеистическии кхетам балар. ДукхагIча даькъе гIалгIай меттала хул оаха еш йола выступленеш. ХьалххагIе а оттаьча планашка хьежжа еш лекцеши докладаши укх тайпарча темаех: «Дынах юхедиса гIулакхаш гучадувлара белгалонаш «Марха кхабарах доала зе», «Урдуи тIехьагIа цунах хури», «Къахьегам — сага вахара лард», «Ширача замах юхедисача вочa гIулакхашца лоаттабеча къовсама хьакъехьа КПСС XXV съездо дIадийхар», кхыяраш.

Интернациональни кхетам баларах лаьца аьлча, тха завода коллектива дукхха ха хьалхагIа денз хьабоагIаши чIоагIеи бувзам ба вай мехка дукххача предприятешца. Масала, хIанз оаха яхь лелаю «Дагэлектромаш» яха гор. Махачкалера, «Сухумприбор» яха гор. Сухумера, «ОЗАТЗ» яха гор. Орджоникидзера, «Электроприбор» яха гор. Грознера заводаш санна йолча предприятей коллективашца.

Къахьегамхошца беча интернациональни атеистически балхо новкъостал даьд тхона 1977 шера планови заданеш толаме кхоачашъяра. Цудухьа кхы а чIоагIагIа уйла тIаяхийта, вахарца айхха бувзам болаш бе беза идейно-политически болх. Цо аьттув боаккхаргба карарча шереи бIарччача пятилеткаи планаши социалистически декхараши коллективо кхоачаши тIехкхоачаши де — цунах лоархI завода партийни организаце шийн эггара хьалхарча аргIанара декхар.

Нийса хургдацар, нагахьа санна тха балха тIа кхоачамбоацараш вIалла дац аьнна, аьлча. Къоаьстаяннза дукхха проблемаш я тха балха тIа хIанз а. Тхона юкъе хIанз а нийслу къахьегамеи производственнии дисциплина каст-каста телхаеш бола болхлой. ХIанз а тоъал дукха хувцалу заводе кадраш, чIоаггIа къовсам лоаттабац тIехдаьккха малар меларашца, ледара къестаду коллективана культурно-сердалон кхетам балара дешаш. Кхоачам болаш уйла тIаяхийтац балха хана болхлоша салоIара деша. ХIанз моттигаш нийслу оборудованех пайда нийса ца эцаш, цунга лерттIа болх ца байташ. Дикала Знак йолаш цхьаккха издели яц заводе хIанз а. Къахьегамхошта идеологически кхетам балара болх коллективе хIанз а мела бу партийни бюрос, завода кулгалхоша, профсоюза завкомо, ВЛКСМ комитето. ХIанз уж кхоачамбоацараш дIадахара тIаберзабаь ба ерригача коллектива болх.

Х. МЕСТОЕВ,
Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» завода партбюро секретарь.

Вай лоалахой болча

КЕРДА ЦIЕЙШ—ВАХАРЕ

Денгара денга хозлуш, тоалуш доагIа советски наьха вахар, лакхлу цар вахара хьал, культура. Кердача советски Конституце тIа белгалъяьхай сага бокъонаш. Цар цIаькхазза а хьагойт советски саг шийн ираза да хилар. Къахьегамца, общественни гIулакхашца ше хьакхолл цо шийн ираз. ЦIаккха а юхадоагIаргдоацаш вахара юкъера дIадоалаш латт къаьнара, шира, наха Iоткъам беш хинна Iаьдалаш. Цар метте хьоатт дынца дувзаденна доаца керда советски традицеш, обрядаш. Из дерригa а гуш да моллагIа йола город, юрт хьажийцача.

Къаьстта дика тахка йиш я кердадолчо шийна никъ хьабеллаш хилар Кьилбаседа — ХIирийчера дукхача къамех латтача Пригородни района юрташка хIанз долаш долчунга хьажача. Укх районе кIезига бац къахьегамца шоай цIераш ерригача республике дIахазийта бола нах. Уж ба божбеттархо Оздоева Роза, ялаташ кхедер республика Лакхехьарча Совета депутат Маниев Зейта, бригадир СССР-а Лакхехьарча Совета депутат Уртаева Роза, дукха а кхыбараш.

Цар къахьегам — кхычача дола масал да. Йоккха юрт я Куртат. Цига цхьан интернациональни фусаме бахаш, къахьегаш ба гIалгIай, хIирий, эрсий. Доккхий, саг гIадувгаш дола хувцамаш хиннад вахар торо а культура а лакхъелар доацаш наьха уйлашка, оамалашка, вIаши цхьана леладеча гIулакхашка хьежача а. Цунах лаьца къамаьл хилар тха Куртатски юрта совета председателаца Гадаборшев Мухьмадаца.

— Укх деношка къаьстта чIоагIа социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш ба тха юртара бахархой иттлагIча пятилетка кхоалагIа шу сийленца чакхдаккха гIерташ, — йоахар цо. Кхы а тоалуш, сийрдайолаш латт тха юрт. Юртарча наьха вахара юкъе шийн моттиг дIалаьцай кердача советски цIейшеи обрядашеи. Комсомольски хьисапе саг яр-яхар, доттагIлеи сайренаш, къахьегама сийлеи вIашагIкхетараш, Советски Эскаре гIулакх де болха кагий нах безбар, иштта кхыдараш.

Массехк шу хьалха тха юрта вахача гIалгIачо Шаухалов СонтаIаьлий Бориса хIирий кхалсаг йоалайир. ЧIоагIа сакъердам биар цига гулбеннача наха: хIираша, гIалгIаша, эрсаша. Интернациональни керда дезал хьахилар дездеча цхьан истола тIа багIар мари пускали, цар даьйи-ноанойи, цар массане доттагIий. Цига иштта гулбеннабар юрта а района а активисташ, моттигера хьехархой, лораш, кхыбола болхлойи специалисташи. Лекхаш тайп-тайпарча къамий ашараш, доахаш иллеш, гIалгIай, нохчий, хIирий, эрсий къамаи хелхараш дар деш.

Мухьмад, цу бесса, тайп-тайпарча къамех хьахинна дезал из цаI мара беций шуи юрта?, — хетт оаха.

— Цу тайпара масалаш кIезига дац, — яхаш дувц цо. Дукха ха яц гIалгIа Хутиеви хIире Караева Оляи даим цхьана бахаргболаш вIашагIкхийтта. Юрта мел бахача наха салоIам хулаш чакхдаьлар цига этта хинна ловзар а. Шоай вахара раьза болаш, хоза барт болаш цхьана бахаш ба уж хIанз.

Иштта безаме, нах хьогаш бола дезал хьабир Куртате хIиречо Кулова Вераси гIалгIачо Гадаборшев Iалиханеи. Цу тайпара дола масалаш кхы а шортта да тха юрта.

Бакъда, цу кердача, эздийча гIулакхашца тардала йиш йоацеи вай сийрдача вахара боад тIатувсаш дола дIаяхача замах юхедиса нийрча гIулакхаш а нийслу цар юрта. Цу хьакъехьа хоадам болаш къамаьл дир Куртатерча Гадаборшев Мухьмада.

Цу хьакъехьа шоаш хIанз къаьнача зуламерча Iаьдалашта духьала берзабаь беча балхал дувцилга дийхар аз.

— ТIеххьарча хана из къовсам чIоагIагIа лоаттабу оаха. Цунца дувзаденна да хIанз урдув даккхар, пхьа лехар, кхы дола зуламе гIулакхаш дикка лаьгIдалар. Цу дерригне торо хулийт тайп-тайпарча къамех болча наха юкъера доттагIал чIоагIдара, царна юкъера безам совбаккхара, яхаш дувц цо. ДIахо йодача хина из болх кхы а дикагIа вIаштIехьбаккхара оарцагIбаьхаб оаха юртара коммунисташ, депутаташ, активисташ.

Цу даькъе шийгара доккха хьинар гойташ я звеньевая Кьилбаседа — ХIирий АССР Лакхехьарча Совета депутат Бекбузарова Маржан, звеньевой Патиев Iаьла, пенсионер Албаков Эскхи. Цу тIеххьарчох аргда вай массехк дош. кховзткъа итт шу совгIа ха йолаш саг. Цу тайпара, вахар кIоарга довзача къоаночо аьнна дош дикагIа дIаэц кагирхоша. Цудухьа дех оаха цунга цо каст-каста къамаьл дар. ХIаьта Эскари массаза а раьза волаш хьалхашка отт кагирхошта.

Укх шера апрель бетта хиннача юртахой сходе цо аьлар:

— Дукха да вай, лоамароша леладу Iаьдалаш, дIа латта лоамаш санна къаьна дараш а да царна юкъе. Фуд кхалсагах урдув доах яхилга. Из вIалла а ла мегаргдолаш хIама дац, хIана аьлча юха йоагIаргйоацаш дIаьяннай нахах ахчанца мах беш хинна зама. Сага мах — руэкъанцеи ахчанцеи баь варгвац. Саг — дерригнел тIех ва. Из ва шийн ираза да. Цудухьа пайдане мел доацар дIа а даьккха советски Конституце енна бокъонаш лорае декхарийла да вай. Са мехкарий а ихаб маьре, бакъда цхьаннех урдув-м даьккхалац. Цу гIулакха тIахьех аз сай юртахой, — аьнна чакхдаьккхар Албаковс шийн къамаьл.

Керда цIейши обрядаши вахара юкъе дозладир бакъахьа да яхаш къамаьлаш дир сходе юрта бахача Барахоев Мустафас, Патиев Къамбулата, Озиев Башира, Цакоев Ахурбека, Хамикоев Хаджумара, кхычар. Цар массане а дика кхею шоай тIехьенаш, иштта кхувш йоагIача тIехьен йоакхо яра тIахьийхар цар юртахой.

Боккъалдар аьлча, кердача цIейшеи обрядашеи шоай моттиг вахаре йизза дIалоацаш латт. Цхьайола мероприятеш вIашагIтохача хана оаха тхоайцига бех Кьилбаседа — ХIирийчени Нохч-ГIалгIайчени йоазонхой, поэташ. Дукха ха йоацаш хиннача вIашагIкхетаре вар вовзаш вола гIалгIай поэт Чахкиев СаIид. Цо а, кхычара дийцар гулбеннараштa шоай творчески планех.

Денгара денга хозлуш, тоалуш доагIа Куртате бахача дукххача къамий викалаш болча бахархой гIулакхаш. Цох доагIа а доагIаш доккхал деча цар шоай хьинар кходац КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, Даьхен беркат дебадара.

М. ОСМИЕВ.

БОЯХ ТОАБАРА ДОЛА КЕРДАДАРАШ

Производства эффективности балха дикали лакхъяра тІехьа хадданза къовсам лоаттабеча Нохч-ГІалгІай химически завода болхлоша дукха балхаш ду арахеца продукци дукхагІа, цІкагІа, дІадодар кІезигагІа долаш хилийтара. Цудухьа беттагара беттага дикагІа хул доахаш дола къахьегама толамаш. Соахкарчул 27 процент дукхагІа арахец завода коллективо халкъа эша товараш. Керда арахеца йолаяьй пластмассови изделеш, хІамаш цІенъю средство, коа-карта эшен бытовой химен товараш. Талови даьттах пайда а эцаш керда арахеца йолаяьй технически гІулакхна дІаухийтача генарий даьтта метта дІаяхийта йиш йола Сикатива. Цох халкъа боахама Іалаьмата боккха пайда боал, хІана аьлча генарий даьттана метта дІаяхийта йиш йолаш я из, арахецача продукце дикал лох а ца йолийташ. Сикатива а етташ укх шера химзаводе кийчдаьд 145 тонн олиф. Лаки басараши арахецача чІоагІа эшаш дола талови даьтта 180 тонн, 120 тонн коача каучуки кийчъергъя.

Укх шера февраль бетта заводе болх бе йолаялийтар пластмассови керда производство. Май бетта проектагІа арахеца лаьрхІа хинна продукци арахеца йолаелар укхаза. Цу производстве хьаю шушашта, балонашта, банкашта тІаехка пластмассови крышкаш, пластмассови сеткаш, кадаш, кхыйола продукци. Из бахача наха чІоагІа хоатташи дика дІаэцаши я. Цар хьашташ дизза кхоачаццдара тІагІертта къовсам лоаттабеча завода коллективо лаьрхІад укх шера ах миллион пластмассови изделеш арахеца.

ДІадахача шерашкарчул дикка дукхагІа арахец лакокрасочи продукци. Кхыметтел соахка арахецаш хиначул 32 процент дукхагІа арахец из укх шера.

Дукха ха йоацаш реконструкци яьй стеклотарни производствана. Цо вІаштІехьдалийтар арахеца шушаш цаІ-ах миллион дукхагІа хилийта, шера пачхаьалкхенна беш бола пайда 108 эзар сом тІакхетийта.

Керамически плиташ пенашта тІалетаеш йола паста арахецара производство шер а еш, реконструкци яьй. Хьалха шин цехе арахецаш хинна басараш, олиф царех цхьан цехана реконструкци ярах вІаштІехьдоал шаккхе цехе арахецаш хиначул дукхагІа продукци цига арахеца. Вож цех халкъа эша товараш кийчде мукъаялийтай. Цинко-белилии производстве керда болх бе йолаялийтай цун низ дикка боккхагІа хулийташ йола керда кхесташ йола хьайраш, цхьаяраша реконструкци яьй. Цу гІулакхо вІаштІехьдалийтад укхаза кийчъю бедал дикка дарегІа хилийта.

Технически прогресс яра даькъе уж балхаш дарах предприяте коллективана боккха пайда баьннаб. Октябрьски районе мел йолча предприятешта юкъе эггара лакхагІа я цу коллектива къахьегама овсарле. Алапел 13,7 процент сихагІа дегІаенай из духхьала укх тІеххьарча цхьан шера. Заводе ара мел хеца продукци цхьоалагІча категорех арахецара аттестаци яь я.

Уж а кхы а мероприятеш чакх а йоахаш къахьегача химзавода болхлоша тІеххоачашъю пятилетка кхоалагІча шера плани тІанийца социалистически декхараши. Продукци маьхала яккхара биъ бетта план тІеххкоачаш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа маьхала яьккхар цар 26 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Халкъа эша товараш арахецара задани а 101 процент кхоачашйир. Планал совгІа арахийцар, итташ эзарш сомий маьха уж товараш. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 3,4 процент тІеххковчаш а еш, из лакхъяра чотагІа кийчъяьй планал совгІа ара мел хийца химически продукци. Арахецача продукцега дІабода мах лакхбарах духхьала биъ бетта производствана баь пайда 112 эзар сом да.

Шин-шегІа хьахинна дац уж толамаш. Керттердар да коллектива къахьегам кхетамца вІаштІехьа а баькхха хьинар кхо ца деш къахьегача болхлоша шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда ийбар. Царех ва башха-дика къахьегама толамаш доахаш вола аппаратчик А. И. Смирнов, шихтай составщик З. Товсултанов, кхы дукха бараш а. ХІанз шоллагІча ах шера календарагІа къахьегаш ба уж.

Б. КОСТОЕВ.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ИНТЕГРАЦИ ЛЕЛАШ Я

ОПЫТИ ІИЛМЕИ ВІАШАГІТЕХАЧА

Пхийтта шу совгІа даьннад социалистически мехкий Іилман академеша актуальни фундаментальни проблемаш цхьан къестаяра шоай низаш вІашагІтеха. Цхьана гІулакхаш леладарах хьахиннарий анализо хьахьекхад цун лакха эффективность хилар — кІезиглу интелектуальнии материальнии дІадодар, сихагІа лел Іилма тохкамаш, къаьстта лоархІамедар, каракхаьча результаташ практикана юкъе кхухь.

Цхьана гІулакхаш леладара прогомма чулоац физика, химе, биологе, физиологе, историе, экономика лоархІамегІара проблемаш. Из е вож хоадам болаш йола программа кхоачашъеча дакъа лацар — дувцилга йоацаш шиъ лоІамера хІама.

КІезига яц ларderча тохкамаша лоархІаме халкъбоахама эффект луш моттигаш. Малхбоален Европе лаьттан чкъора цхьан гІулакхаш леладаро торо хилийтар пайданера оахкамаш, эггара хьалха мехкдаьттен кІори, тешшаме леха. Іоаьча опытах пайда а эцаш, социалистически мехкий Іилмахоша мохк агача зонашка тайп-тайпара гІишлош хьалъеш Іалаьмате дукха средстваш кхое йиш хулийтаргйола сейсмически районировани чакхъяьккхай.

Кийчъяьй дукха пайдане оагІонаш йолча полимерашта синтез яра керда методаш. Хьаяьй йІовхал ловш йола металла тІахьекха антикоррозионни хІамаш.

«Нейрофизиологен лакхехьарча нервни деятельностен» проблемагІа кхоачащдеш да юкъарчал доацаш клиникашта пайдана дола балхаш — неврозаш тахкар, артериальни гипертони хьахулачара стрессай лоархІам.

Теоретически физикана лоархІаме йола массекх Іилман результат еннай Польше паритетни хьисапе хьаяьча низ болча магнитни аренийн лохача температурайн дунен халкъашта юкъерча лабораторе.

Планетарни геофизика, молекулярни биологи, седкъий физикен эволюции — хала да тахан дукккхача оагІонашка социалистически мехкий Іилмахоша цхьан гІулакхаш леладара сферана чу ца доагІача фундаментальни тохкамий даькъа цІн яккха.

Теххьарча шерашка ПНР, СССР, ГДР болх бе йолаеннай социалистически мехкий къонача Іилмай кадрай квалификаци лакхъяра йола кхоъ дунен халкъашта юкъера центр. Хьаяьй общественни Іилмашта йола Дунен халкъашта юкъера информационни система. Іилмай академей институташка вІашагІйоллаш я массехк базови лаборатори. Къоастаяьча проблемай даькъерча цхьан деча балхашца укхаза тохкамаш ду къамий программаех а.

1971 шера тІанийцача цхьана гІулакхаш леладар дІахо кІоаргдарен эргадаьккха тоадарен а СЭВ членаш долча мехкий социалистически экономически интеграци дегІайоалаяра а комплексни программа белгалъяьха проблемаш къоастаеча доккха дакъа лоац академически Іилмай учреждениеша. Укхаза принципиально кердадар — хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашделга комплексно леладар. Дувцараш да энергетика, гонахьара го лорабар, машиннйн медицински техникай керда образецаш, металл коррозех лорадара методаш, юртбоахама зе деча хІамашца къовсам лоаттабара эша керда пестицидаш хьаяр санна дола халкъа боахама лоархІаме дола дешаш.

Экономически санна, иштта Іилма-технически а интеграце кІийле я шинна а оагІонна пайдана хургдолаш вІаши гарга дахари къахьегам бекъара принципех цхьана балхаш дари. Масала, фордий йистошкарча зоне кхаь гонахьенна — атмосфера, форда, лаьттан — энергетически взаимодействена тохкамаш делга Іалаьмате чолхане а, опыт хила езаш а, йоккхий материальни расходаш е езаш а да. Уж тохкамаш ду «Дунен океан бовзара» программагІа массехк социалистически мехко цхьан. ГДР йоккха опыт я кхаь гонахьен взаимодействена экспериментальни тохкамаш дара даькъе. ПНР ду йистой зоне форда талгІений аренна генерации трансформации яра балхаш, СССР Іомаю турбулентностен литодинамикен процессаш, НРБ кхоачашду хина кІалхара океанологически балхаш.

Социалистически мехкий опыт, техника, Іилма школаш вІашагІтохаро торо хилийтай тІеххьарча шерашка массехк йоккха дунен халкъашта юкъера эксперименташ е: «Шельф-Черномор—73—74», «Любятово — 74—76», «Камчия — 77».

Новосибирске (СССР АН Сибирски отделене) хьаяьй промышленни катализатораштa йола координационни центр. Укхаза вІашагІтох дунен тІа арахецача катализаторехи носителехи йола еррига информаци, унификаци ю царна испытани яра методикаш. Хьаяьй даима тІетталуш латта ерригача социалистически мехкашкарча катализаторий цаІ йола фонд. ХІара мехка бокъо я цу фондера шийна езаш йола образец яхьа. Тохкамий программа рамка чу кийчъяьй катализаторий дикал-вол къоастаяра йола прибор, хІара царех прибора серийни производство моллагІча цхьан мехка вІаштІехьйоакх.

Цхьаькха кІезига лоархІам боаца хІама белгалдаккха безам ба са. Шин мехка учреждениеша комплексни проблемаш кийчъеш хьахиннараш, духхьал цу шин мехка доалахьара хІаме дац, ховш долчча тайпара, царех ерригача социалистически мехкашка пайда эц. Иштта, масала, ГДР-чен СССР-чен специалисташа кийчъяьй из юкъейоалайича йолаш йолча электростанцеша нийсдича доагор 23 проценти электроэнерги арахецарга дІадодар 6—9 процента кходе торо хулийтаргйола МГД яха 500 киловатт низ бола энергоблок хьаяра технико-экономически обоснованни.

Советски болгарски специалисташа биофизика программа рамкагІа хьаяьй дарбана облучени яра боарам оттабеча медицинен баьцовгІаш дегІаахара стимуляци яра юртабоахамен шерра юкъейоалае йиш йола ультрафиолетови эрдозиметраш. Тохкамах чакхъяьннай металл лоаладара балхаш деча ультрафиолетови излучени юсташ йола эрдозиметр.

ГДР-и СССР-сен Іилмахоша оттадаьд рак дегІаахара механизм йовзара керда торонаш хьаелла мембранни взаимодействе теории. Кийчъеш я электрокардиограммаши кхыйола медицински информации гулъярен ЭВМ чуяхьарен, хІаьта иштта информаци хувцарен архив Іоярен декхар кхоачашдергдолча «Диагноз» яха проект.

Уж цхьацдола къаьст-къаьста масалаш мара дац, амма цар а хьахьокх интеграцега гІолларча пачхаьалкхенаштапартнераштa юкъерча бувзамий маІан, тешал ду цхьана гІулакхаш леладар лакха эффективность йолаш хилара.

Павел ОРАЕВСКИЙ,
СССР Іилмай Академе социалистически мехкашца цхьан Іилма гІулакхаш леладара Управлене начальник.

(АПН).

НАЬХА САКХЕТАМ АЙБУ

Атеистически темаех лаьца дукха мероприятеш ю Дубовски яхача станицерча культура ЦІагІа. Юртахоша езаш тІаэц атеизмах йола тематически сайренаш, лекцеш, беседаш, гойтара агитаци, атеизма уголокаш.

Дукха ха йоацаш укхаза хилар «Идеяшта юкъера къовсами дын» яхача темах дола аргІанара дегахьара журнал. Цу журналага ладувгІа баькхача наха хьалъйиза яр виъ бІаь саг чуводаш йола культура ЦІен зрительни зал. Журнала йиъ оагІув хетаяь яр укх хаттарашта: «Массаза а хиннабий нах даьлах тешащ?», «Сигле карaерзаеш да Іилма», «Кхалсаги дын», «Къахьегамца да сага сий».

Цу темаех лаьца къамаьлаш дир моттигерча юкъерча школа хьехархоша А. Г. Кузьминас, Л. Ф. Ушаковс, Т. Г. Евтеевас, «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатела Г. Г. Феньевас.

Советски космонавтика карагІдаьннараши марксизма-ленинизма классикаша дынах лаьца дийцачох дола масалаши юкъекхухьаш ладувгІаш багІараш дына тІехьадисача воча гІулакхех дика дІакхетабеш дийцар царех хІаране.

Цу сайрене дакъа лоацаш хиннача дукхача наха хаттараш дир сайре дІахьош болчарга, станице бахача наха юкъера атеистически болх тоабара предложенеш юкъе а йоалайир.

Сайре чакхъяьнначул тІехьагІа художественни самодеятельносто доккха концерт оттадир цига хиннарчарна.

Е. ФАРНИЕВА.

ПИРОПЛАЗМИДОЗЕХ ЛОРАДЕ ХЬАЙБАШ

ДаьгІенашкарча фашкаргаша дІа-юха телаш пироплазмидозни лазараш вай республика хьалацка шерра даьржа я хьайбаш леладеча дуккхача боахамашта хІанз а тІехьа чІоаггІа экономически зе деш а да.

Бакъда, даьгІенашкарча фашкаргашца лоаттабеча къовсаме ветспециалисташа дукха мероприятеш чакхйоахаш хилар бахьан долаш республика боахамашкарча хьайбашта хула пироплазмидозни лазараш 50—60-ча шерашца нийсдича укх тІеххьарча шерашка дикка кІезигденнад, масала, цу хана шера 15—20 эзар бежан цамогаш хулаш хиннача метте хІанз 3—4 бежан мара кхетац из тайпа лазар. Цхьабакъда хІаьта а вай республика боахамашкарча доахаина хула уж лазараш хІанз а дукха да.

Масала, 1977 шера пироплазмидозни лазараш хинна 3585 бежан дар республике. Царех 1001 бежан колхозашка, 1043 — совхозашка, 1541 бежан бахача наьха доалахьа да. 1976 шера цамогаш хиннарел (1885 бежан) дикка дукхагІа да уж. Пироплазмидозни лазараш эггара дукхагІа даьржад Наурски (491 бежан цамогаш хиннад Грозненски (500 бежан), Гудермесски (577 бежан), Шелковской (997 бежан районашка. ХІаьта кагийча хьайбаех лаьца аьлча, соахка республике боахамашка цамогаш хиннадар 993 устагІен газеи.

Ховш да, пироплазмидозаш юртбоахама хьайбашта хулаш дола сезонни лазараш долга. Уж лазараш керттерча даькъе йІаьхкхача хана хул царна, вешта аьлча апрель беттагара октябрь — ноябрь бетташка кхаччалца йолча юкъагІа. Іангара яьнна фашкаргаш цу ханна даьгІенашка ара а ювлаш доахах лет.

ХІанз денгара ди массаза доал дукхагІа йІоахьлуш латт ара. Ер я фашкаргаша шоай болх сихагІа дІаболабу ха. Цудухьа, доахаина фашкаргашта духьалара обработка яра кийчбала беза ветспециалисташи фермашкара хьайбаш леладераши.

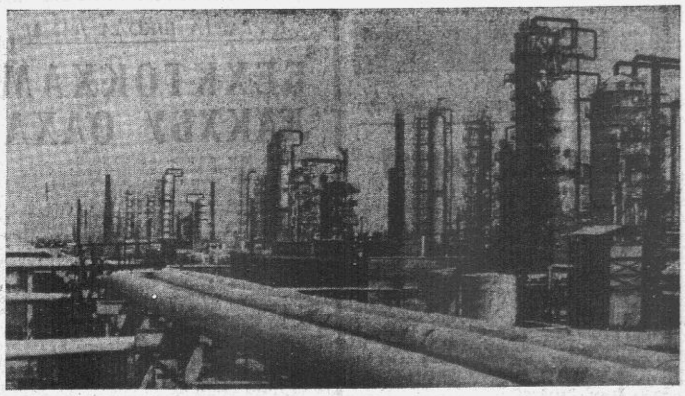
Ветеринарии специалисташа дицде мегаргдац, ветеринарии служба дика вІаштІехьаьккхача, фашкаргашта духьала хан-ханнахьа доахаина обработка еча боахамашка пироплазмидозаш кхераме ца хулаген цар хьайбашта хайра зе ца делген. Цхьабакъда цу деша ларттІа уйла ца еча, лазар ца даржийтар духьа пироплазмидозни мероприятеш чакх ца йоахача моттигашка чІоаггІа зулам доал цу лазарех. Иштта нийсделар из соахка Грозненски района «Горячеисточненский» совхозе а. Доахаина пироплазмидоз яха лазар ца кхеташ 10 шу совгІа ха ньккхаяр совхозо. ХІаьта 1977 шера цу боахаме пироплазмидозни лазарех цамогаш хилар 197 етт, царех 9 Іатта, хьакханза ца доалаш урс хьекхар дулха комбинате дІачубелар 11 етт. Из лазараншта духьалара гІулакхаш совхозе во леладаь хилар. ХІаьта цунна бехке ба боахама керттера ветеринарии лори кулгалхойи. Иззамо моттиг нийсъеннай Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе а.

Из ца нийсъялийта йиш йолаш яр, нагахьа санна профилактически гІулакха доахаина хлорофос е севин техача І-процентни хин растворапа хІара 6—7 ди массаза доал пурх баь хиннабаларе, къаьстта а бІаьстан-ахкан замалахьа. Химиопрофилактически гІулакха а зидина е беренила 7-процентни раствораца обработка янза яргъяц, хІара бежана дозалга хьежжа.

Цудухьа хІанззе а денз кийчо янза яргъяц доахаина пироплазмидозни лазараш ца хилийтар духьен даьгІенашкарча фачкаргашта духьален, вешта аьлча доахаина хан-ханнахьа обработка е йиш хургйолаш тоа а кийч а яь Іоттае еза боахаме мел йола доахаи лувчаду ваннаш, душевой установкаш, пурх беш йола машинаш.

Сай къамаьл чакхдоалаш са ала безам ба, республикерча зооветеринарии специалисташа, боахамий кулгалхоша диц ма долда, даьгІенашкарча фашкаргащен цар хьедеча пироплазмидозни лазаращен лоаттабеча къовсамо боахамашта уж бахьан долаш хулаш дола зе кІезигдергдолга. Цудухьа пироплазмидозех лораде хьайбаш.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарии Іилмай кандидат.

ОМСК. «Омскнефтеоргсинтез» яха производственни объединене — СибарегІен мехкдаьттахимически предприятешта юкъе хьалхле лелаерех я.

Шу доладелча денз предприяте планал совгІа маьхала яьккхай цаІи ахи миллион гаргга сома продукци.

Омски нефтехимикаша производства эффективности балха дикали лакхъяра тІехьа шерра яхь йоаржаяьй. Цар дош деннад пятилетка кхаь шера план СССР кердача Конституце шу дизарга кхоачашъе аьнна.

100 совгІа цІераш йола продукташ, царца бензин, хьекхаш дола минеральни даьтташ, коачъяь газаш а йолаш арахец объединене. КхоалагІа дакъа совгІа йола продукци пачхаьалкхен дикала Знак енна я.

«Омскнефтеоргсинтеза» продукци дІаихухьийт Болгаре, Югославе, Итале, Японе, кхыча мехкашка.

СУРТА ТІА: атмосферно-вакуумни трубчатка установкаш.

А. ОВЧИННИКОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

Кердача сезонага кийчлуш ба

ИттлагІча пятилетка кхоалагІча шера тІанийца социалистически декхараш СССР керда Конституци тІанийца шу дузача денга кхоачашдара еррига шоай торонаш оарцагІа яьха хьинаре къахьегаш ба «Консервплодоовощ» яхача объединене Самашкински консервни завода болхлой.

Самашкински завода коллективо укх шера де дезараш дукха да. Планал совгІа цхьа миллион условни банка консерваш, томат, сокаш, кхыйола продукци арахеца соцам баьб болхлоша. ДІадахача шерарчул дукхагІа тайп-тайпара продукци арахеца лаьрхІад цар. Толамца шоашта хьалхашка латта декхараш консервщикаша кхоачашдергхилар хьагойт укх цифраша. Продукци арахецара 4 бетта план 107 процента из маьхалаяккхара задани 102 процента кхоачашъяьй предприяте коллективо.

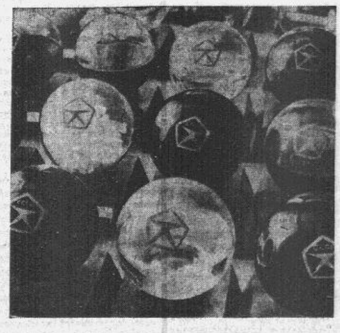
Укх шера тха коллективана хьалхашка латташ доккхий декхараш да, планал совгІа арахийцача продукце тхона цхьа миллион совгІа сом пайда бергба — йоах завода директора Ахмадов Вахас.

Уж декхараш толамца кхоачашдара кердача сезона кийчлуш деш дола балхаш дукха да. ДІадахача шерашка хий кхоачамболлаш ца хиларах нийслуш хинна халонаш кхы ца хилийта укх шера бурув а теха артезиански скважина яьккхай. Хьалха цхьа яй мара бацар болх беш. Из сеца ха нийслора. ШоллагІа бола яй, нарсаш чакхйоахаш йола керда линии оттаяьй. Цу гІулакхо аьттув хулийтаргба цхьан сахьата кхо тонн нарсаш чакхъяха. Хьалха дІаяхача хана тоъаш яцар электроэнерги. ХІанз керда подстанци яьй заводе. Болх беш шиъ «фидар» хургъя.

Дукха кхоачамбоацараш нийслора моша горох кийчъеча цехе. Кулгашца болх бе безаш хулар. Укх шера цуна реконструкци яьй, 48 саг кІезигагІа къахьегаш хургва цехе. ЧІоагІа ледар латтар канализаце гІулакх а. Из дІайинкъачул тІехьагІа цехаш, завод соцае езаш моттигаш нийслора. Укх шера из канализаци 200 метр йІаьхъяьй цар. Баьцадаараш чакхдоахача цехера автоклавни отделени шеръяьй. ХІанз болх беш хургъя пхиъ автоклавни.

Сок йоккхача цехе а баьб дукха болх. Цига эггара керттера лоархІаш я продукци хьаэцаш йола моттигаш. Уж цар шеръяьй, хьатІаяьй кхы цхьаькха а гІишло. Эггара хьалха хьаяьннача мошача гороха лаьрхІа кийча хила езаш я молотильни пункт. Из а дика кийчъяьй. ДІадахача шера цхьайтта молотилка яр заводе. Царех бархІ-нийс болх беш хулар, вожаш эша гІирс боацаш сеца латтар. Укх шера кхоъ цІена молотилка оттаяьй. Ерригаш шийтта хургъя болх беш. Совхозаша хьакхухьаш йола моша горошек сихагІа кийча хилийта аьттув хулийттаргба цу гІулакхо, рентабельность лакхлургъя, Іан замалахьа болхлошта бе шортта болх хургба. Цу гІулакха заказ даь доккхий педаш да. Цар чу бедал чуеттачул тІехьагІа Іан замалахьа мара хьадаста дезаргдац уж. Цу гІулакхо завода 28 эзар сом пайда бергба.

О. ШАДИЕВ.

СУРТА ТІА: пачхьалкхен дикала Знак еннача продукце образецаш.

...ГІУЛАКХ ОБЩЕСТВЕННИ ДА

Социалистически законаш тешшаме кхоачашделга, правопорядок телхаеш йола моттигаш шоай овлаш а тІехьа дІадоахилга меттел, зуламаш ца хулийтилга а, уж хьахулийташ дола дерригa бахьанаш дІадоахилга а Іалаціле аьнна декхар оттадаьд парте Программа тІен КПСС XXV съезда решенешкен.

Царна юкъе къаьстта моттиг дІалоац зулам дара гІо деш дола бахьанаши хьалаши дІадахара судаша еча частни определенеша. Хьадача уголовни гІулакхага дилача процессуальни документаш долаш юсаш йола уж, цар тІа дувцача дешашка дилача, общественни лоархІаме а хиле дІаовтт, хІаьта судебни практикерча масалаша из хьа а гойт.

1978 шера 13 ноябре бийса юкъе яхача хана чІегаш а дохадаь Сунженски района Ленина цІерагІча колхоза кхий чу а баьнна, цу чура лочкъаьь йига колхоза говр Ачхой-Мартановски района Веселый яхача хуторе вахача Султановга цу буссе а ехкай Серноводски станице бахача 25 шу даьннача, цхьаннахьа а балха воацача, Умаев Іийсаси кхувш воагІача Гелагаевен.

Сунженски района милице болхлой дика оарцагІа боалар бахьан долаш из улам хьагучадаьккхад. Говр ший законни даьна колхоза юха дІаеннай. Зуламхой суда хьалхашка эттар, царна доагІаш дола таІазар даьд.

ТІаккха мишта вІаштІехьдаьннад зуламхой шоъкъа хІама доацаш, чІегаш а дохадеш, колхоза кхий чура говр йига? Цу хаттара жоп лу Умаеви Гелагаеви бехке веча уголовни дешага хьежачул тІехьагІа Сунженски районни халкъа судо яьча частни определене.

Колхоза кулгалхой оагІонгахьара хьахой теркал ца бар бахьан долаш кхий лерттІа ха деш хиннадац. Говр лочкъаьяча бийсанна колхоза хьахо йолча шийсесага хьалхара кхий лоралеш хиннав Идрисов ГІапур. ЧІегаш кегдеш а кхыметтел цу таташа хьалхоадаь жІалеш Іехаш а ца хозаш, селлара чІоагІа набарах венна кот хийнца ялаав «хьахо». Іуйрина, къуй шоаш кхоачаргболча кхаьча хургболча хана мара хайнадац цуна говра йигалга.

Судо ший частни определенеца колхоза кулгалхошта дагадохийтар шоай декхар, колхоза рузкъа тешшаме лораданза дарг ца хилар дІахайтар царна, цу хьакъехьа Сунженски юрта боахама управленега хоам а беш.

Цу гІулакхах урок хургья аьнна хет сона Ленина цІерагІча колхозерча новкъосташта меттел, социалистически доалахье лораен чІоагІъен езаш болча кхычарна а.

ГрозНИИ КИП слесарь Растопов Виктор каст-каста корта бохо малар молаш хиннав цІагІа а иштта балха волча метте а. Из ховш хиннад. Цхьабакъда теркал ца деш дитача бакъахьа хийттад из.

Ховш ма-дарра, харцахьа мел даь хІама магийтарах беркат далац. Цу гІулакхо кхы а дукхагІа мукъа хец дош чІоагІа доацаш йола элементаш.

Иштта нийсденнад из Растоповца а. 1977 шера 30 октябре Растопова электроцехе ше балха волча метте балха тІарча шиъ новкъостаца Ларин Александраца цхьана молаш вагІаш 8 сахьат даьккхад администрапе оагІонгахьара балха тІахьожам ца хилар бахьан долаш.

Иштта шоай мукъагІа а бита чудийттача маларах зулам даьннад цу шиннена а. Маларо чІоагІа вохаваьча Растопова шийца молаш ваьгІача Ларинца дов а даьккха, урс Іеттад цунна гийгах дийхх а лоацаш.

Из бІеха зулам гІоттадаь бахьанаш хьатучадахар духьа зулам хиннача моттиге дІа а яха, Растопова дош выездной сессега дувцийта лаьрхІар Заводской районни халкъа судо. ХІаьта следователо цу деша хьакъехьа хьалхагІе а хоам бир Растоповен Ларинеи болх беча моттигерча коллективага.

Ше йиллача хана — 1978 шера 10 январе ГрозНИИ опытни завода коллективе ера халкъа суд из дош дувца.

Цхьабакъда зуламаша къовсам лоаттабера даькъера общественноста лоархІама ГрозНИИ кулгалхоша талмаста дитар бахьан долаш Іалацдаьдац коллективо цу деша херж хинна общественни обвинитель суде воагІилга.

Халкъа судо, доккха зулам дарах Растопов бехке вещ даьча приговораца цхьана, частни определени а йир ГрозНИИ кулгалхойи партийни комитетан хьакъехьа.

ГрозНИИ а цун опытни завода а кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешa, ерригача коллективо цу суде ни процессах йоаггІаш йола вывод ергъя аьнна хет сона, бокъонаш телхаераш къовсам лоаттабар гІулакхаш тІа мел болча наьхен ерригача общественностен гІулакх хилар кхета а деш.

Укх тІеххьарча хана Малгобекски районе къаьстта чІоагІа йолаеннай спекуляци, из боахама кхераме зулам.

Судебно-следственни практико хьахьекхад, обществана болча пайданна къа ца хьегаш болча наха спекуляци лелаеш хилар, цкъаза наьха санна йоккха.

Цу хьакъехьа алхха цхьа масал доаладергда вай. Малгобекски района Йоккхача Ачалкхе ваха 47 шу даьнна, шийча зуламаш бахьан долаш хьагхагІа цкъа санна дукххаза а судаш яь вола Аушев Увайс общественни гІулакхий бала боаца хиннавац цІаккха а.

Цо 1975—1976 шерашка цкъа санна дукххаза а город Орален Горькен кхихьад ше кхычакьара нийдаь дукха генараш. Цига Іо а дихьа, мах беча организацешка 26 эзар совгІча сомах дехкад цо 30 тонн совгІа генараш.

Из спекуляци лелаярах йІаьхкача хана чувалла суд яьй Аушевна. Аттача гІолла цунна хьатІадена хинна 26643 сом пачхьалкхенна дІаденнад.

Цу тІа сацийта могаргдолаш дар къамаьл, нагахьа санна из хоададеш дита йиш йоаца цхьа гІулакх децаре. ГІулакх миштад яьча, ший зуламерча гІулакхашта бехказло лахари уж законни хетийтари духьа Аушева пайда эцаш лелаяьй халкъа депутатий Йоккхача Ачалкхерча юрта Совета печатя штампи тІайолча бланкаш тІа язъяь дукха справкаш юртбоахама культураш кхееш цун приусадебни участок хилара хьакъехьа, хІаьта цу тайпара справкаш ца хилча селлара дукха генараш мах беча организацешка дІадудолалург мича дар цунга.

Спекуляци лелаяра Аушевнен кхыча нахан гІо даь дола бахьанаши хьалаши дІадахаиза дарг ца хилар теркал а деш, Малгобекски городской халкъа судо халкъа депутатий Малгобекски городской Совета исполкома хьакъехьа частни определени яьй района, юртий халкъа депутатий Советий исполкомаша телача документий тайп-тайпарча официальни бланкех зуламхошен тунеадашен пайда эцилга юкъера дІадоаккхаш дола гІулакхаш чакхдаханза дарг ца хиларах дола дош а оттадеш.

Кулгалдеча наьна, къахьегамхой коллективай, общественноста терко ца хилар бахьан долаш доккхий зуламаш де йиш хилийта моттигаш хьахьокхаш дола массехк масал доаладир вай.

Дагакхаба деза, шорача замах юкедисача воча гІулакхашца, наха леладеча зуламашна лоаттабеча къовсама толам балга, общественни уйла цу гІулакхашта духьала яккхарах тийша долга. Цудухьа «цу гІулакхо дІадех, — КПСС ЦК Отчетни докладах лаьца КПСС XXV съездо тІанийцача резолюце тІа белгал ма-даккхара, — парте, вай обществa дерригача сакхетамерча низаша ший халданза терко елга».

Г. ВАКАЛИШЕВ,
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча суда член.

ПОАЗОН ДЕКЪАРА

АПН корреспонденташа хоамаш ду

СОЦИАЛИЗМА ИДЕЯЙ ТIАОЗАРА НИЗ

Капиталистически паччахьалкхений идеологически службаша кIезига низ а средстваш а дIададхийтадац Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце дIаболабаь социалистически дегIаахара вивкъ Африкана мегаргболаш бац яхача уйлана из тIасрзаяра. Социализм хьалъяра советски опытах тешам боабе гIийртай китайски пропаганда а. Амма, кица яххача бесса, кулг духьалхьоккхарагIа малх къайлабаргбац.

Бенина Халкъа Республика алкха массехк шу хьалха мара яьннаяц политически а экономически а шиi мукъагIа дегIаахара наькъа тIа, мукъаяьннаяц неоколониализма баргалех. Цхьабакъда, дукхача областашка хIанзлехьа цо дакъа толамаш къайладахьа йиш йолаш дац. Бенина прогресса керттерча бахьанех цаI да халкъа вахара хьал тоадалар, политически а общественни а структура хьаяр — тIема революционни правительствон Бенина халкъа революце Партни дунен тIа эггара хьалхарча болхлойн ахархойн паччахьалкхен Советий Мехка йоккхача опытах пайда эца гIерташ хилар.

«Дерригача дунен тIа къахьегамхошта керда малх хьакхийттаб, — яздир Октябрьски революцех ПНРБ ЦК теоретически кепайоазон органо «Хандория» яхача журнало, —хIаьта цун сийрдача эIанараша доадаьд сага эксплуатаци еш хиннача сийлоацача система лаьттана тIалоатталаь низ Iоткъамеи ховрцоний Iи».

Къаьстта теркам тIабохийт Бенине Сийлахь-боккхача Октябра Даьхен болхлой парти хьаяра историна, КПСС арахьарчен чурчен политикана. Бенина халкъа революце Парте уставои программаи, ПНРБ практически балхло тешал ду мехка политически кулгалхой Советски Союза Коммунистически парте Iоаяьча йоккхача опытах хьинаре а творчески а пайда эца гIерташ хилара.

ПНРБ я бенински пролетариата а ерригача эксплуатацена кIаллаьттача классайн общества тIозний а хьалха латта викалаш империализмана, колониализмана, неоколониализмана, саго сага эксплуатаци яра ерригача формашта духьала къовсама шиi мугIарашка вIашагIтохаш йола классови парти. ПНРБ юкхера а дерхIар — Бенине социалистически общество хьалъяр.

ПНРБ организационни принципаш я аьнна дIакхайкаьь я демократически централизм.

Бенина Халкъа Республика вахара ерригача сферашка бокъонца йола доаллара роль Бенина халкъа революце Партега я. Укхаза парти гIерт административни боахамеи органашка шоай берригa болх шоашка байта а, ше цар балха юкъара тIахьожам а лоаттабеш, хIаьта иштта цар керттера де дезараши декхараши белгал а доахаш. Иштта, ПНРБ хьинаре тIадерзаду шиi члений, берригача бенински къахьегамхой низаш мехка производство тIагIертта дегIайоалаяра. Бенинах йоккха гIишлошъю площадка яра. ХIаьта цу даькъе цхьадола толамаш хIанзлехьа даьха а даьхад укхаза. Мехка моцал оттае гIийртача Бенина социалистически ориентаце арахьарча а чурча а моастагIий тийшабалхаш дохадаьд, лерттIа болх беш я йоккхийча малхбузен компаней рузкъана национализаци яьчул тIехьагIа хьаяь промышленни предприятеш.

Бенине хоалуш дола хIама да Бенина халкъа революце Парте хьаллоацаш а , лостам луш а дола болхлой, ахархой, салтий, дешархой политически хьинар чIоагIдалар. Мехка болх беш я Iилма социализма лардаш къахьегамхошта дIайовзийтара, партеи правительствай решенешта пропаганда яра хьаяьча политически семинарий, кружокий, курсий сеть.

Бенински новкъосташа леча мукIарлонах, боккха лоархIам болаш да царна социалистически мехкий вежарий партеша деш дола практически гIо. Иштта, дукха ха йоаццаш Бенине хилар социалистически экономикана планировании кулгали дара хетаяь къаман семинар. Цига дакъа лаьцар Германски Демократически Республика Iилмахоша. ДоттагIлени пайданеи бувзамаш да Бенина халкъа революционни Партенеи Советски Союза Коммунистически партенеи юкъе эттараш. Цу бувзамий тешаме кIийле я шинна а партеи халкъашеи империализма, колониализма, неоколониализма низашта духьала, лаьтта чIоагIа машар хилийтара, дерригача халкъий паргIатон мукъали бахьан, социализма [illegible] Котону.

А. ДЕВИТТ,
Н. ПОПОВ,
АПН собст. корр.

Ядерни герза керда тайпаш хьаде лерхIаш США уттаеча планашта духьал а йолаш Англе прогрессивни общественносто шиi керттера дарех леххар лоархI нейтронни бомба хьаергйоацаш соцаяйтилга. Цо чIоагIа дIадех цIаккха а хургдоацаш из ядамаш хIалакдеш дола герз дIадоаккхилга, законагIа доацача из оттаделга.

Сурта тIа: Лондоне нейтронни герза духьаларча петицена кIал кулгаш яздеча хана.

А. СТЕПАНЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮРТАРЧА ШКОЛА ВАХАР

БЕХКТОКХАМ ЛАКХБУ ОАХА

Ше шийца уйла е, творчески къахьега кхетам болаш, нахаца вахен ираз долаш хилен ховш вола саг хьалкхевар къаьстта лоархIаме да тахан, вай мехка нах массанахьа уйла кхоачийта тьаькъал долаш, бIубенна, хIамах сакхувш, хьинар долаш хулга дIадехаш дола доккхий технически культурни хувцамаш деш латтача хана.

Цу тайпара кагирхой хьалкхебар — школа лоархIамегIарча деккарех цаI. Школо берашта тIехдика знанеш енна ца Iеш, пролетарски интернационализма уйла йола нах, дика общественникаш, гражданаш хургболаш уж хьалкхеде а деза. Из деккар хален бехктокхамеи дале а, хьалхарча моттиге оттаден керттера ларxIен деза. ХIаьта из кхоачашлеш хилча юххьанцарча классера дIаболабе беза берашца беш бола кхетама болх.

Масала, духхьашха деша даьхкача тха школерча бераша— дукха сатийса ди, дешара хьалхара шу цар чакхдаьккха ди хьатIаэттар юххера а. Тха берашта дага ця хинна хIама хилар тха школе цIаьхха, кхоалагIа четверть чакхйоалаш — царех дешархой хиниэ ця Iеш, октябряташ а хилар. Октябрятски группаш вIашагIйоххар чIоагIа дездеш чакхдаьккхар.

Оаха дице мегаргдац, берашта тахан оаха кхеталаьча тайпара дIахо йодача хана а хургдолга. ВорхIлагIча классера дIаболабу оаха кагирхой комсомоле дIачуэцара болх. Масала, ворхIлагIча классашкарча дешархоша бIарчча шу даькхар комсомоле баха кийчлуш. Царна хьалхацка къамаьлаш дир производстве хьалхалаттараша, предприятей комсомольски организацей секретараша, депутаташа, парте Назрановски райкома болхлоша, активисташа. Цудухьа укх шера шоаш комсомоле дIачуболхаш долла хIама ховра царна Кагирхой Коммунистически Союза хьакъехьа. Комсомола комитето дика кхетаду, комсомол — из коммунистий резерв йолга, хIара шера партийни мугIараш хьалдузараш комсомольцаш болга.

ХIанз, школе хьинар дола комсомольцаш вIашагIкхийтача хана, тхо долча вIашагIъехка комсомольски посташ я. хIара кIирагIа баьча балха хьакъехьа докладаш ю цар. Ерригача школа коллектив вIашагIкхийте соцам а бийя, дика дешаш бакъахьара оамалаш йолаши долча берий дай - ноаной балха болча моттигашка уж хестадеш каьхаташ кхухьийт оаха, хIаьта иштта каьхаташ кхахьийтар оаха во дешаш, даьй - ноаной бехкагIа дешара тIерадувла бераш долча даьшка - ноаношка а. Комсомольски постел совнагIа, тхо долча вIашагIъехкай берий дешара гIо ду депутатски даьй - ноанойн посташ а.

Уж дерригa балхаш оаха чакхдахарах а даьшца - ноаношца айхха бувзам лелабарах а вIаштIехьдаьннад деррига деша даха ха йолаш дола бераш дешара юкъеоза а цар знанеш лакхъе а.

Ховш ма-дарра, цхьа ха яр Пхьилекъонгий - Юртарча машиннаькъа станце каст - каста харцахьара хIамаш леладеш: пассажирски поездий корий, светофорий кизгаш чуухийтар, электрически бIоагIаш тIара изоляторaш йохайора. Цул тIехьагIа, Грозненски милице берий цIено еннача предложенегIа тханцига школе 1970 шера 1 сентябре вIашагIъеллар милице къонача доттагIий кружок (ЮДМ). Цунна юкъебахар хьинар долашагIа бола комсомольцаш. Харцахьа лелараш хьагучабоах цар. чIоагIа хьехама болх бу царца. Уж тайпа харцахьара хIамаш укх тIеххьарча хана вийслац.

Иштта хьехархой - комсомольцийн активистийн новкъосталца школе кийчъяьй турпалашта - комсомольцашта, граждански Дай-мехкен тIемий турпалашта, «Массаза а кийча да!» яхача ерригсоюзни маршла хетаяь стендаш, улицашка гIолла лелара правилаш.

Уж деррига хIамаш леладу оаха хIанзарча Iилманеи техниканеи, литературана а искусствана а кагирхой безам тIабахийтар. доккхагIча ноахалий къахьегамо хьа мел кхеллача хIамах доккхал дайтар, гIулакхаца, шоай мехка дай шоаш болга ховргдолаш, дисциплина йола кагирхой хьалкхебар духьа, СССР халкъашца доттагIал хургдола. советски вахара хьисапа сий дергдола, берригача мехка кагирхошца, машаран социальни прогрессан тIехьарча къовсамхошца солидарность хургйола уйла дег чу йоссаеш кьона ноахал хьалкхедар духьа.

Педагогически коллективо чIоагIа хьинар тIадахийта болх бар бахьан долаш комсомоле хила ха йолча дешархоех 75 процент комсомольцаш ба тха школе. Царех дукхачар дешархошта хьехам луш дукха болх бу. ЗIамагIа бола новкъостий гул а беш, каст-каста царна лекцеш еш, беседаш ю. Лекцейн беседайн тематика бе-бе я. Ишта я цхьаяраш: «Тха адрес — Советски Союз», «Лаьттан тIа вахар хьахиларах», «Марха кхабарах доала зе». «Комсомол — парте тешаме резерв», «Ды дунен тIа баларен Къилбаседа Кавказе кхачарен хьакъехьа», дуккха кхыяраш.

ЧIоагIа болх бу школе идеологически кхетам балара а. Даим зув дьийах тешача дезалера бераш. Мархаш доастача деношка ерригача школа планагIа. берий ханашка хьежжа, мероприятеш чакхйоах. хIаьта уж бераш хьалхагIе а лаьрхIе кийчду школа юкъарча сайренашка дакъа лаца. ЦIейш долча деношка дешархойн цар дай - ноанойн болча хьоашалгIа бахе хул тха хьехархойн активисташи.

ЧIоагIа уйла тIайохийт оаха къахьега доглоагIаргдолаш бераш хьалкхедара а. ДIайийна хIамаш чуэца йолаеннача хана хьинаре дакъа лоац хьувкъам чуэцача. Дешархоша гурахьа 100 тоннана меттел 140 тонн хьажкIаш хержар, 36 килограмм молхаш ю баьцаш дIачуелар аптеке, хьагул а яь, йоархIаш дIа а яьха цIенйир 54 тонн шекара свеклаш.

ХIара дения шоай знанеш лахх а еш, хIанз тха активисташ - комсомольцаш шоаш а ба цхьаццайолча микроучасткашка политинформатораш. Царех ба дешархой Д. В. Эжиева, Б. Н. Плиев, Л. А. Котиева, Л. А. Цлиева, А. И. Эжиева, А. К. Нальгиева, Л. А. Барахоева, дуккха кхыбараш. Дика мел дола хIамаш хьех цар кхувш доагIача ноахала, советски сага хила хьакъ долаш йола дика оамалаш Iомаю, ширача замах юхедисача воча гIулакхашца къовсам мишта лоаттабе беза хьех, социалистически Дай-мохк лорабе дIаотта миччa хана а кийча хургболаш хьалкхебу кагирхой.

И. ХАМХОЕВ,
Пхьилекъонгий - Юртарча № 2 йолча юкъерча школа директор.

ФУТБОЛ

Кхы цIаькха а ийшар

Ховш ма-хиллара, 2-ча июне Грозне Дона тIарча Ростовера СКА яха команда тIаэцаш счет 0:2 а йолаш ийшар «Терек». Вай футболистий ловзарашка халданза хьежаш боля нах цецбаллал хIама дац из. ХIана аьлча сезон дIайолалуча хана а ховш дар команде эггара чIоагIагIа теркам тIабахийта езаш йола моттиг защита йолга.

Тренераш хьалхе а деиз шоай хурдаь защитни мугIараш чIоагIде тIийртабале а, гуш да защитникаш тешамеца ловзилга а цар бехкагIа «Терека» наIарашка дукха бургацаш чуеттилга а.

Иштта хилар вай дувцаш долча ловзаре а. Хьалхарчеи шоллагIчеи таймашка ростовчанаша В. Штурминен Ю. Бабковеи чутеха шаккхе а гол защитникашта дIатIа ца йиллача ялац. Духхьал защита тешаме ца ловзарах зехьа довр ерригача командас нийсхо яккха гIерташ хьийга къа.

Цхьабакъда «Терека» хIанзарчов дикага даха дог дац аьлча нийса дац. Вай команда денал долаш коллектив санна йовзаш я. Цудухьа тахан Кутансерча «Торпедоца» хургдолча вIашагIкхетаре вай команда коталонга долха наькъаш лехаш хургхиларах дог даха йиш я.

С. ПАРЧИЕВ.

* * *

Цу дийнахьа хьалхарча лиге хинна кхыдола вIашагIкхетараш иштта чакхдаьннад:

«Кузбасс»—«Спартак» (Ивано-Франковс) — 2:0, «Уралмаш» — «Карпаты» — 0:2. «Колхозчи» — «Таврия»—1:0, «Динамо» (Ленинград)—«Шинник» — 1:0, «Жальгирис» — «Динамо» (Минск) — 1:1, «Спартак» (Орджоникидзе) — «Торпедо» — 1:2, «Памир» — «Металлург» — 3:0.

ХIанз кхойтта тур чакхъяьнначул тIехьагIа «Терек» шийттлагIча моттиге я.

ИЛЛЕЦА ДОЛА ВIАШАГIКХЕТАР

Республика культура вахар зувш волча саго шийна белгал ца доаккхаш дита хургдац цхьа хIама: укх тIеххьарча цхьан-шин шера Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне администраце хьинарагIа вай концертни афишана классически, «цIенхаштара» оалача музыка говзанчашта нийсса вай мехка толашагIболча эстрадни артистий цIераш а дукхагIа юкъеихалга.

Иштта духхьал дIадахача цхьан кIира, хIаьта хIанэ укх деношка а Грознерча эстрадни музыка езарий торо хилар РСФСР заслуженни артистий Иосиф Кобзона, Лев Лещенкой, Украински ССР халкъа артисткай София Ротару искусствaца юкъарчал доаццаш вIашагIкхета.

...ВIаштта массехк дийнахьа соцаш а долалуш а дарзагIо делхачо догIо юхатохензар кулгаца деча ловзарий «Спартака» стадионе чакхдоахаш долча Ротару концерташка ухаш бола грозненцаш. Хетаргахьа, цхьакха духьала хургвац йовзаш йолча артисткай исполнительски говзало массанешта чIоагIа тоам бир аьнна аьлча.

Украинерча Вижницы яхача зIамигача городерча художественни самодеятельносте дIаболабаьб артисткас шиi творчески никъ. Цу хана деиз шиi ерригa дега йIовхал, дог-уйла иллеца дIалуш хиларца эстрада езарашта дег чу йижай из. Ха дIа ме йода шиi творчествана наьха теркам тIаэза уж оагIонаш кхы а шеръеш, чIоагIъеш хьайоагIа из. Цунна дола тешалаш дукха да. Царех да С. Ротаруна тийина Ерригсоюзни а Дунен халкъашта юкъерча а конкурсий лауреата дипломаш, хIаьта керттердар— цун концерташка массаза а дукха нах гуллуш хилар.

Грозне хиннача концерташка артисткас аьнача иллешта юкъе кердадараш дацар. Цхьабакъда цо вIалла лохбанзар эстрада езарий артисткаца хиннача вIашагIкхетара лоархIам. ТIа тхов боацача стадионе гIолла шерра яьржача артисткай хозача, низболча оазаца екаш санна хетар Карпатай бовхьашкара бухлувлача хиш тоаголий гIар, царца дIаувр лоамароша шоашка дика е во деча доахача халкъан иллей муамаш. Кхыметтел поэта А. Жарова стихаех дола «Смуглянка» яха цIи хеза илли а чIоагIагIа дезалу кхычарна тара доацаш, цун чулоацам шиi говзалца кхы а кIоаргбеш цо дIаалараx.

Концерте иштта дакъа лоацаш хилар «Червона рута» яхеи «Орфей» яхеи вокально-инструментальни ансамблаш. Нагахьа санна халкъа традицеш шиi искусствана ларде лувцаш йола хьалхара ансамбль мехка профессиональни коллективашта юкъе тоъал дукхача хана деиз шиi моттиг хьалаьцачарех яле, из ала йиш яц шоллагIчох. Июна хьалхарча дийнахьа хиннача концерте цо дакъалацар цу Грознерча коллективо профессиональни сцена тIа боаккха хьалхара гIа бар. Геттара дика хет цу коллектива эстрадера вахар София Ротару а «Червона рута» яха ансамбль а уллув йолаш дIадоладенна хилар. ХIана аьлча царца цхьан концерте дакъалацар бехктокхаме экзамен я къонача коллектива. ХIаьта концертагара концертага холуш шийх бIуболаш а йоагIа «Орфей».

С. МУТАЛИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Тха консультацеш

ИНВАЛИДАШТА ГIОННА

Инвалидий нн. Ибрагимова, Колесникова, Щербакова, кхыбаций хаттарашта жоп лу НГI АССР социальни Iалашон министра заместитела **С. А. Зазиянца.**

Хаттар: Бензина, ремонт яран технически гIулакх даран керда рознични маьхаш оттадарца дувзаденна ахчан компенсаци лургйий мах боацаш е льготни хьалашка легковой автомобилаши мотоколяскаши йийцача инвалидашта?

Жоп: 1978-ча шера I-ча марта денз мах боацаш е льготни хьалашка легковой автомобилаши, мотоколяскаши йийцача инвалидашта укх боарамагIа компенсаци йоагIа: автомашинаш йолча инвалидашта шера 120 сом мотоколяскаш йолча инвалидашта 48 сом.

Хаттар: Мацеи миштеи тергйолаш я из компенсаци?

Жоп: Социальни Iалашон органашка учете латтача, болх беш а балха тIа боацача а инвалидашта компенсаци почте гIолла хьаухийтаргья уж бахаш болча моттигерча пенсеш хьежелечеи уж хьателачеи центраша шера шозза—январи нюли бетташка, хIара цкъа хьалуча хана автомобилаш йолча инвалидашта хIаранена 60 сом, мотоколяскаш яраштa 24 сом.

ХIаьта укх шера июнь бетта автомобилаш йолча инвалидашта хIаранена 40 сом мотоколяскаш яраштa 16 сом лургда. ТIаккха юхедиса ахча инвалидашта июль бетта лургда: автомобилаш яраштa хIаранена 60 сом мотоколяскаш яраштa 24 сом.

Хаттар: Цу льготашта бокъо йолаш бий шоашта транспорт енначул тIехьагIа къабаларца дувзаденна пенсе баха инвалидаш?

Жоп: Цар а я из бокъо.

Хаттар: Маца соцаду компенсаци телилга?

Жоп: АргIагIа хьожача хана ВТЭК-о болх булургболаш лаьрхIача инвалидашта пул тIехьагIа денз компенсаци телилга соцаду.

Хаттар: Компенсаци мишта тел Госбанка учреждемешка гIолла пенси хьаийдеча инвалидашта?

Жоп: Госбанке пенси хьаийдеча инвалидашта, мах боацаш автомототранспорт еннача персональни пенсионерашта. обороны Министерстваген МВД-ен гIолла пенсеш ийдеш болча инвалидашта компенсаци тел социальни Iалашон отделашка учете латтача инвалидашта телача тайппара. Цар компенсаци хьаийю Госбанка учреждемешка гIолла.

Хаттар: МалагIа болх чакхбоах социальни Iалашон органаша йоаггIача хана компенсаци дIателар духьа?

Жоп: Республика социальни Iалашон министерствас цу хьакъехьа тоъал дукха къахьийтад. Апрель бетта регистраци яьй компенсаци ийе бокъо йолча инвалидашта, оттаьй цар спискаш. Цхьабакъда дукха инвалидаш регистраци е министерстве хьа ца бахкарах, уж спискаш царна дIатIаязбе беза нах къоастабара дIаенийн районашкарчеи городашкарчеи социальни Iалашон отделашка. Из болх хIанз чакхбаьннаб. Цудухьа укх деношка компенсаци хьаэцаргья инвалидаша.

ХIаьта цхьацца бахьанех шиi ханнахьа компенсаци хьа ца эцаш бисача инвалидаша цу хьакъехьа хоам бе беза шоаш бахаш болча моттигашкарча социальни Iалашон отделашка.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УНИВЕРСИТЕТО ДIАКХАЙКАДУ

1978—1979 ДЕШАРА ШЕРА ДИЙНАХЬАРЧА ОТДЕЛЕНЕ ДЕША СТУДЕНТАШ ДIАЭЦАШ ХИЛАР

СПЕЦИАЛЬНОСТАШ: эрсий мотти литературеи; эрсий мотти литературеи, нохчий мотти литературеи; эрсий мотти литературеи гIалгIай мотти литературеи; романо-германски метташи литературеи (немций, английски, французски); истори; физика; математика; биологи; хими; географи.

Специальность: бухгалтерски учет — дешара ха 4 шу.

Деша дIаотташ луш йола экзаменаш дIаяла еза юкъерча школа программа боарамагIа специальностага хьежжа:

Эрсий мотти литературеи — эрсий мотт, литература (письменно, устно), СССР истори (устно), кхыча мехкашкара мотт (устно);

Эрсий мотти литературеи, нохчий мотти литературеи — эрсий мотти, литературеи (письменно), нохчий мотти литературеи (письменно, устно), СССР истори (устно);

Эрсий мотти литературеи, гIалгIай мотти литературеи — эрсий мотти литературеи (письменно), гIалгIай мотти литературеи (письменно, устно), СССР истори (устно);

Романо-германски филологи — ше хержа кхыча мехкара мотт (устно), эрсий мотти литературеи (письменно, устно), СССР истори (устно);

Истори — СССР истори (устно), эрсий мотти литературеи (письменно, устно), кхыча мехкашкара мотт (устно);

Математика — математика (письменно, устно), физика (устно), эрсий мотти литературеи (письменно);

Физика — физика (устно), математика (письменно, устно), эрсий мотти литературеи (письменно);

Биологи — биологи (устно), хими (устно), математика устно), эрсий мотти литературеи (письменно);

Хими — хими (устно), физика (устно), математика (устно), эрсий мотти литературеи (письменно);

Географи — географи (устно), математика (устно), эрсий мотти литературеи (письменно), СССР истори (устно);

Бухгалтерски учет—географи (устно), математика (письменно), СССР истори (устно), эрсий мотти литературеи (письменно);

Сайрийнарча отделенешка.

Специальносташ:

математика (вычислительни математикагIа специализаци а еш); **физика** (электроникагIа специализаци а еш).

Дешара ха — 6 шу.

Деша дIаотташ луш йола экзаменаш дIаяла еза юкъерча школа программа боарамагIа математика (письменно, устно), физика (устно), эрсий мотти литературеи (письменно).

Дийнахьарча отделене заявленеш дIаийю — 20 июне денз 31 июле кхаччалца.

Деша дIаоттара экзаменаш дIаийю — 1 августа денз 20 августе кхаччалца.

Сайрийнарча отделене заявленеш дIаийю 20 июне денз 31 август тIаккхаччалца.

Деша дIаоттара экзаменаш дIаийю 1 сентябре денз 10 сентябре кхаччалца.

Заявлене дIачулу университета ректора цIерагIа (заявлени язъю университете хьаккхьачча). Заявленеца дIачудала деза ер документаш:

юкъера образовани хиларах дола документ (подлинник);

вузе деша вахара йола предприяте е учреждене, общественни организацей кулгалхоша кулгаш яздаь предприяте е учреждене администраце печать тIатоIаьа йола характеристика;

къахьегама книжка тIара выписка (болх берашта); медицински справка (форма № 286); диъ фотокарточка (3x4).

Деша воагIачо вузе хьаккхьачча хьахьокха деза паспорт, военни билет (военнообязанни болаш запасе бараша) е прописной тешал (призывной ха яраша).

Университета адрес: г. Грозный, А. Шерипова ул., 32.

Приемни комисси.

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА.

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — А. С. Пушкин. «Капитански йоI» яха телевизионни спектакль. 1-гIа, 2-гIа доакъош. 15.00 — «Хьа къахьегам хьа сийле я!». Кинопрограмма. 15.45 — «Звездочет» яха телевизионни журнал. 16.30 — «Историе оагIонаш». 17.00— «Кагирхой адресаш». 18.00 — Кердадараш. 18.20 — Берашта йола стихаш. 18.35 — Веревкай цIерагIча Паччахьалкхен заслуженни академически Украински халкъа хора концерт. 19.20 — «Саги закона». Передача дIахьу профессора А. А. Безуглова. 19.50 — «Берешкова вахар» яхача А. Бека романа мотивах долча «Талант» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. «Берешков чарх хьаеш воалл» яха хьалхара сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Йоккхача симфонически оркестра сахьат». «П. И. Чайковске Клинерча цIагIа-музее». Передача йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Исфара». Документальни фильм. 18.10 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа. (эрсий, гIалгIай меттала). 18.30 — Дунен халкъашта юкъера обзрени (нохчий меттала). 18.45— «Кхераш боацарий старташи финишаши». Документальни фильм. 19.00 — «78-ча шера ялатий наькъашка гIолла». «Деррига кийча долий-теш ялаташ чуэца?» 19.10— Киножурнал. 19.20 — «Пятилетке хьалхалаттараш». «ГIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управлене специализировании иттлагIча СМУ монтажник Татаев (гIалгIай меттала). 19.35 — Фортепьяно локх дуненхалкъашта юкъерча конкурса лауреата Берзона.

7 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — Мультфильмай программа. (Чехословаки). 9.25 — «Талант» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. «Бережков чарх хьаеш воалл». Яха 1-гIа сери. 10.35 — «Кинонникъбара клуб». Передача дIахьу Ю. А. Сенкевича. 15.00 — «Къилбаседен этюдаш» яха телевизионни документальни фильм. 15.45 — «Пушкина театр». ЦхьоалагIа передача. 16.30 — «Москвичий балха тешам». 17.00 — Города Владимира «Русь» яхача ансамбла концерт. 17.30 — «Зурманчаш, мичад шо!». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Къаьнача фордахочун дуьцараш». Мультфильм. 18.35 — «Эрсий романе дIаоал РСФСР заслуженни артистка Р. Бобриневас. Интервидение. 19.10 — «Спортлото» тираж. 19.20— «Алкоголизм» яха беседа дIахьу медицински Iилмай кандидата Д. В. Панкова. 19.50 — «Талант» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. «Изобретене дерригдунен контора» яха 2-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Футболах йола дунен чемпионат». Бразиле вIашагIтеха команда — Испане вIашагIтеха команда. Аргентинера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.40 — «Хьа доттагIа — книжка». 18.00 — «Мария» яха документальни фильм. 18.10 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.30 — «Даь наIарал арахьа» яха документальни фильм. 18.50 — «Хьайбай продукташ — дукхагIа». Сунженски района «Восход» яхача колхозе (гIалгIай меттала). 19.10 — «Наьха вахара а унахцIеннона а тIехьара къовсам». Документальни фильм. 19.30 — Академика Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта институто хьех». 19.50 — «Данил Заболотный» яха документальни фильм.

РАДИО

6 ИЮНЬ

6.30 — Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахам дIахо дегIабара торонаш». 6.50 — «Керда тайна парти вIашагIъеллар ва В. И. Ленин». Беседа. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. (гIалгIай меттала). 8.45 — Цхьан шерен ах шерен кхоачам хиллал доакъараш кийчдар. «Яхь дIайолаьраш болча» (нохчий меттала). 9.15 — «Тха почта». 9.30 — «Къона вай заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 17.00 — «Партийни организаци. Советски учреждени». Беседа. 17.15 — «КПСС XXV съезда соцамаш кхоачаиде!». «Новаторий творчество — пятилеткана гIулакх деча» (нохчий меттала). 17.30 — «Социалистически яхье хьалхалаттараштa дола концерт». (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — Ашараш. 18.30 — «Сайранара Грозный» (горсете гIолла).

7 ИЮНЬ

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Политпросвещене сетера итогови занятий». Экономически Iилмай кандидата Л. Кодоевой беседа (гIалгIай меттала). 8.50 — Ашараш. 9.15 — «Лекционни пропаганда тоае». 9.30 — А. Хачатурян. «Гаянэ» яхача балетацара ашараш. 16.00 — «Дынах тешарашца шо-шоашца къаьсткъаьстта бу болх». Микрофона хьалхашка ва КПСС Надтеречни райкома хьалхара секретарь А. Г. Пеньков. 16.15 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог!» (нохчий меттала). 16.45 — «Парте аграрни политика дIахьош я». Экономически Iилмай кандидата В. Ахматукаева беседа (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш. (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоттинса

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 9 — 14 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 16 — 21, Грозне 18 — 20 градус йIовхал а йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

КОНКУРСЕ ДАКЪА ЛАЦА!

Нохч - ГIалгIай АССР республикански техникий театро дIакхайкаю нохчийн гIалгIайн къамех бола, цIена наьна мотт ховш, юкъера образовани йолаш, театре болх бе ховргдолаш бола нах актерий - стажерий группе дIаязбара йола конкурс.

Театра адрес: г. Грозный, Орджоникидзе цIерагIа проспект, 99. Телефон 2-08-81.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленносте отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05178. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 4353.